

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Elo Lember

**ÜLIKOOLIÕPPE HILINE KATKESTAMINE JA
ÜLIKOOLIKOGEMUSE VÄÄRTUS ÕPINGUD KATKESTANUD
ÜLIÕPILASTE SILMIS TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI
ÄRINDUSE BAKALAUREUSEÕPPE JUHTIMISE JA
TURUNDUSE SUUNA NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Õppekava TABB ärindus, peeriala juhtimine

Juhendaja: Tarvo Niine, PhD

Tallinn 2020

Deklareerin, et olen koostanud lõputöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 8938 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Elo Lember

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 031894TABB

Üliõpilase e-posti aadress: elo.lember@mail.ee

Juhendaja: Tarvo Niine, PhD:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	3
SISSEJUHATUS	4
1. ÜLIKOOLILE SEATUD OOTUSED.....	7
1.1. Õpetamisele seatud ootused kõrghariduses	7
1.2. Õppiv organisatsioon ja tänapäevase õppe võimaldamine	9
1.3. Õpimotivatsioon ja selle tekitamine üliõpilastes.....	12
2. ÜLIÕPILASELE SEATUD OOTUSED.....	15
2.1. Üliõpilaste enesemotivatsioon.....	15
2.2. Üliõpilaste õpingute katkemise põhjused	16
2.3. Elukestva õppe olulisus	18
3.METOODIKA.....	20
3.1 Üldkogumi kirjeldus.....	20
3.2 Lõputöö eesmärk ja ülesanded.....	21
3.3 Küsimustiku disain ja küsitluse läbiviimine.....	22
3.4 Intervjuu ülesehitus ja kavandamine.....	22
4. TULEMUSED.....	23
4.1 Küsimustiku tulemused.....	23
4.2 Intervjuu tulemused.....	40
KOKKUVÕTE	43
SUMMARY	45
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	47
LISAD	49
Lisa 1. Ankeedi küsimustik	49
Lisa 2. Intervjuu küsimused.....	52
Lisa 3 Intervjuu küsimustele vastanute vastused üldistatult.....	53
Lisa 4. Lihtlitsents	54

LÜHIKOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk on kaardistada Tallinna Tehnikaülikooli 2002-2015.a õppima asunud ärianduse õppekava juhtimise ja turunduse suuna hilises staadiumis õpingud katkestanud üliõpilaste katkestamise põhjused, selgitada välja nende meelsus poolelijäänud õppe väärtusest ning saada teada ootused ülikoolile, mis aitaks neid ülikooli naasta ja õpingud lõpule viia.

Vastused esitatud uurimisküsimustele koguti ankeetküsitluse ja intervjuu teel. Peamisteks õpingute katkestamise põhjusteks nimetati järgnevad – töö võttis aja endale (31 vastajat 55-st), raskused lõputöö käivitamisega (23 vastajat) ja perekondlikud/elukorralduslikud muutused (20 vastajat).

55-st küsitlusele vastanud üliõpilasest 41 hindas kogetud ülikooliõppe pigem väärtuslikuks või väga väärtuslikuks. Ülikoolile seatud ootuste all mainiti kõige enam (11 üliõpilast 55-st), et oleksid soovinud saada aegsasti vajalikku infot ja konsultatsiooni. Teine aspekt, mida üliõpilased ülikooli poolt ootavad, on osaline e-õpe. Ühtlasi tõid kuus inimest välja ka arusaama, et nad on ülikooli poolt pakutavaga rahul ning leiavad, et peavad vajalikud tegevused õpingute lõpule viimiseks ise ette võtma.

Saadud tulemustest selgub, et peamiseks põhjuseks õpingute katkemisel on tööle asumine ja seeläbi teatud elukorralduse muutus õpingute kestel. Samuti on märkimisväärseks probleemiks oskamatus organiseerida lõputöö kirjutamise protsessi. Õpingud katkestanud üliõpilased hindavad saadud õpet väärtuslikuks, kuid avaldavad kahetsust, et ei saanud õigel ajal nõustamist. Ühe variandina õpingute edukaks lõpule viimiseks toodi välja osalise e-õppe sisseviimine programmi. Positiivne on tõdeda, et tunnetatakse end siiski ise vastutavana õpingute lõpule viimise ees, mitte ei oodata niivõrd ülikoolipoolset initsiatiivi.

Võtmesõnad: õpingute katkestamise põhjused ärianduse erialal, enesemotivatsioon, e-õpe, personaalne lähenemine, elukestev õpe

SISSEJUHATUS

Lõputöö uurimisprobleemiks on teadmatus, millise hinnangu annavad oma ülikooliõppele Tallinna Tehnikaülikooli äranduse eriala bakalaureuseõppe juhtimise ja turunduse suuna üliõpilased, kes on katkestanud oma õpingud „hilises staadiumis“ – õpingute katkestajad, kes on jõudnud läbida üle 50% õppekava ainetest. Ühtlasi selgitada välja, millised olid õpingute katkestamist esile kutsunud ja seda põhjustanud tegurid tagasisivaatavalt katkestajate endi hinnangul ning kuivõrd on nad praegusel hetkel motiveeritud ülikoolis õppimist jätkama ning mida nad selle juures peamiste takistavate teguritena näevad.

Kõigis eelpool mainitud aspektides on tänasel hetkel olemasolev teave lünklik. Ülikoolis küll viiakse läbi erinevaid tagasisideuuringuid, kuid harva on need suunatud just õpingud katkestanud üliõpilastele ning seda ulatuslikult ja representatiivselt. Ühtlasi on oluline eristada õpingud varases ja hilises staadiumis katkestanud üliõpilased. Esimesel juhul on tüüpilisel juhul tegemist olukorraga, kus üliõpilane leiab esimese paari kuu jooksul, et tema õppimine ei edene. Antud juhul on nn „jāme ots“ pigem üliõpilase käes, kes olles tutvunud ainevaldkonna sisu ja ülikooliõppe vormiga lähemalt, oleks võinud hinnata konkreetsele õppekavale õppima asumist kriitilisemalt. Ühtlasi ei ole ülikoolil kohustust antud üliõpilast ilmtingimata õppimas hoida, kuna see võib tähendada õpestandardite langetamist või muul viisil ebamõistlikku „läbi vedamist“. Oluliselt erinev on olukord hilises staadiumis katkestavate üliõpilastega. Mida vähem on tegemata õppeaineid jäänud, seda lihtsam on üliõpilast motiveerida õpingud lõpule viima. Samas on hiliste katkestamiste põhjused erinevad – võimalik, et need on vähem seotud otsese pettumisega ülikoolis ning rohkem seotud ülikooliväliste teguritega.

Käesolev uurimus keskendub Tallinna Tehnikaülikooli äranduse bakalaureuseõppe juhtimise ja turunduse suuna hilistele katkestajatele võttes aluseks üliõpilased, kes astunud ülikooli aastatel 2002-2015. Fookuse seadmine vaid juhtimise ja turunduse suunale tuleneb vajadusest vaadelda nimetatud kahte õppesuunda eraldiseisvana majandusarvestusest ja ärirahandusest, kuna viimased tegutsevad erinevates majandussektorites võrreldes uuritavate suundadega. Käesoleva töö eesmärk on selgitada välja Tallinna Tehnikaülikooli äranduse eriala juhtimise ja turunduse suuna üliõpilaste hilises staadiumis olevate õpingute katkestamise põhjused ning selgitada välja nende meelsus pooleliäänud õppe väärtusest üliõpilaste endi silmis. Lisaks on uurimuse eesmärk saada teada, mis mõjutas nende motivatsiooni õppe kestel ning kas õpingud katkestanud üliõpilased töötavad erialasel töö. Käesoleval uurimisel kombineeruvad nii töö autori, kui Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskonna huvid. Tuginedes äranduse programmijuhi arvamusele, on teaduskonna poolt vaadatuna võimalik välja tuua uuringu läbiiviimiseks viis peamist motiivi:

- 1) Kui ülikool on jäänud pooleli, siis kas õpitud aeg on olnud raisatud? Riigi, kui peamise õpingute rahastaja hinnangul see nii on, kuid õpingud katkestanute vaatenurgast võib see arvamus erineda, iseäranis kuhu nad on oma karjääris välja jõudnud.
- 2) Õpingute katkestamise osakaalu on vajalik oluliselt ülikoolipoolsete tegevustega vähendada – see on olnud ülikooli ja hariduspoliitika üks pikaajalisemaid eesmärke. Samas on vajalik välja selgitada, miks tegelikult üliõpilased ülikooli pooleli jätavad. Kindlasti ei saa arvestamata jätta ülikooli rolli selles, seda enam kui on seatud eesmärgiks katkestajate hulka vähendada ilma õppe taset alandamata. Küsimus on eeskätt konkreetsete „pudelikaelte“ välja selgitamine ning tulevikus sisseviidavate vajalike muudatuste tasuvuse hindamine.
- 3) Seni kogutud tagasiside on lünklik ning soov on, et käesolev uuring tooks välja uusi vajalikke tähelepanekuid, mis eelmistes uuringutes puuduvad. Tagasisidet on kerge küsida õppivalt üliõpilaselt, mõnevõrra raskem vilistlaselt ning veelgi raskem õpingud katkestanud inimeselt. Võib juhtuda, et paljudki katkestajad on ülikoolis pettunud, kuid vaid vähene osa väljendavad seda valjuhäälselt. Samuti on võimalik, et mitmetele üliõpilastele saavad mõjuvaks põhjuseks muudatused isiklikus elukorralduses. Ka toodud põhjuste puhul ei pruugi vastaja olla väga kontaktialdis – otsest pettumust ei pruugi olla, kuid kadunud on emotsionaalne seos ja võimalik, et ka huvi. Tulenevalt eelpool toodud põhjustest on põhjendatud võtta tagasiside kogumine ette lõputöö projektina, kuna uuringu läbiviimine võib vajada suuremat pingutust, kui vaid kiirelt kokku pandud küsitlusankeedi suurele hulgale e-mailidele laiali saatmine.
- 4) Uuringu üks eesmärkidest on ideaalis taasluua sild katkestaja ja teaduskonna vahel: näidata üles teaduskonna huvi tagasiside vastu, kui ka pakkuda õpingute juurde tagasipöördumise lahendust. Kõnealuseid hiliseid katkestajaid on äriduse eriala õppijaskonnast pea 10%, mis moodustab arvestatava osa. Ka väikse osa õpingud katkestanud endiste üliõpilaste tagasitoomine on kasutoov nii üliõpilasele endale, ülikoolile, kui ka ühiskonnale üldiselt.
- 5) Ka juhul, kui suurem osa hilistest katkestajatest ei naase, saab nendega dialoogi eraldi väärtusena hinnata. Teatud osa katkestajatest töötab omal valdkonnas edukal ametikohal ning kui nende arvamus teaduskonnast peaks positiivne olema, saaks neid laiendatud „vilistlastena“ käsitleda. Sel juhul laieneksid neilegi põhjused, miks ülikoolile on oluline hoida vilistlastega tihedat ja konstruktiivset sidet.

Autori huvi antud teemal lõputöö kirjutada ja uurimus läbi viia tuleneb samasisulisest isiklikust kogemusest äranduse eriala juhtimise õppesuunal. Töö autor katkestas õpingud mitmeks aastaks, olles püüdnud eelnevalt korduvalt lõputööd kirjutada, kuid tiheda tööelu ja motivatsiooni languse tõttu see ebaõnnestus. Seega on autoril põhjendatud huvi antud teemat uurida ja sarnase taustaga koolikaaslaste õpingute katkestamise põhjused välja selgitada. Autor teadvustab enda rolli õpingud katkestanud üliõpilaste ja ülikooli vahelise sideme taasloomises ning asetab end objektiivsele seisukohale.

Töö uurimisküsimused on toodud alljärgnevalt:

- 1) millised on peamised õpingute katkestamise põhjused;
- 2) milline on katkestanud üliõpilaste meelsus saadud õppe väärtuse osas;
- 3) milliseid tegevusi oodatakse ülikooli poolt, et ülikooli naasmise tõenäosust tõsta;
- 4) kui suurel määral on praegune töökoht seotud õpitud erialaga.

1. ÜLIKOOLILE SEATUD OOTUSED

1.1 Õpetamisele seatud ootused kõrghariduses

Hea õpetamine julgustab kõrge kvaliteediga üliõpilast õppima. Õnnestumiseks on vajalik arendada inimeses enesekindlust teemat õppida. Kursuse alguses peaks andma üliõpilastele mõned ülesanded, mis oleksid neile lihtsasti lahendatavad, et nad tunneksid, et võidavad uusi teadmisi, sidudes need selliste teadmistega, mille suhtes nad juba kindlad on. Pole oluline, kui ka kolme kuu möödudes tunduvad need teadmised õpetajale ja isegi üliõpilasele endale liialt triviaalsed. Juba teadaoleva tarkuse kordamine sõbralikus keskkonnas ning minnes tasapisi edukalt edasi teemadega, millega veel kokkupuude puudub, annab kindlustunde enda võimetest. Ilma kindlustundeta, et järgmine samm on saavutatav, on õppimine pigem katsetav ja tihti ebaõnnestuv. Professionaalsete õpetajate vastutus on sellist kindlustunnet pakkuda. Iga kursus, mis ei haara üliõpilase huvi, eriti just algusfaasis, muutub problemaatiliseks. Õppematerjal tuleks eelistatavalt tellida selliselt, et see lähtuks tavamõistusest ja igapäevastest kogemustest üldistuste tegemiseni, ning seejärel taas teoreetiliste teadmiste praktikas rakendamiseni. Hea õpetamine on kindlasti teadlik soovist ehitada üles arusaam alusideedest ja saada õppeaine põhiideed üliõpilaste mõtetes varakult selgeks. Alustõed ei pea olema igavad, nagu mõned õppejõud võivad eeldada. Üliõpilased peaksid alati tundma, et nad on tegevuses millegi kasulikuga, millegagi mis mõjub neile stimuleerivalt. Veelgi enam, see annab tunnistust, et õppimisprotsessis liigub õppiija aeg-ajalt tagasi nn algusfaasi; õppeaine õppimine hõlmab endas sama materjali mitmekordset läbimist. Avastamise teekond peaks olema koostatud erinevalt ja iga kord keerulisemalt. Mitte miski ei ole rohkem elutu, kui sama materjali samal viisil primitiivne „kordamine“. Õpetajate ülesanne on need kogemused oma kursuste kujundamisel hästi ära organiseerida. (Ramsden 1992, 86-140)

Kõrghariduses jätkatakse loengute andmist kolmel omavahel seotud põhjusel: ei olda teadlikud alternatiividest, sellepärast et töötatakse väljaarendamata õpetamisteooriatega, ja ka sellepärast et loengupidajad naudivad võimu tunnet, mida loengu pidamine neile annab. Õppejõudude poolt loengu pidamise normi trotsimine võib samuti probleeme tekitada, iseäranis just kogenud üliõpilastega. Peale ühte aastat kõrgkoolis õppimist eeldavad üliõpilased, et õpetamine on passiivne kogemus, kus midagi tehakse ära nende jaoks, ja nad on vastu ootusele, et nad peavad olema aktiivsed, eriti kui tegevus seisneb seletuste loomises ebakindlatele nähtustele. (*Ibid.*, 155) Seepärast on oluline hinnata loengupidamise efektiivsust kriitiliselt. Millised on aga tegelikud faktid loengupidamise efektiivsuse kohta?

- 1) Loengud ei ole teistest õppemeetoditest efektiivsemad. Sama efektiivseks saab pidada nii arutlemist kui lugemist. Teised õppemeetodid on paremad, aitamaks üliõpilast rakendada teadmisi ja kasutada neid, et analüüsida probleeme.
- 2) Mõned õppejõud mõjuvad üliõpilastele inspireerivalt ja stimuleerivalt. Tihti kurdavad üliõpilased loengute puhul kehva ülesehitust, ülekoormamist ja segadust. Võib-olla kõige kaalukam argument loengute vastu, on tõsiasi, et mõned õppejõud viivad neid läbi hästi, paljud rahuldavalt ja üsna paljud tegelikult üsna halvasti. See on tõsi, vaatamata asjaolule, et loengupidamine on kõige lihtsam õpetamise viis; et mitmed raamatud on kirjutatud, kuidas seda teha; et lugematu arv tunde on hariduse arendusega tegeleva personalil kulunud püüdele aidata õppejõude anda loenguid paremini.
- 3) Üliõpilased on tavaliselt loengute ajal väga passiivsed ja loengupidajast sõltuvad. Passiivsus ja sõltuvus õpetajast ning unisuse tekkimine peale 30 minutit, loovad aluse pealiskaudsele lähenemisele. Oleme näinud, kuidas sügav lähenemine on seotud aktiivsuse ja vastutustundlikkusega õppimises, mis on täpselt vastupidine tingimustele, mis enamikes loengutes saadakse. (*Ibid.*, 155)

Seega võiks loengupidamisele lisaks pakkuda üliõpilasele võimalust saada õpet vaheldusrikkuse eesmärgil ka mõnel muul viisil.

Soov pakkuda suurepäraselt õpetust ning suutlikkust anda väljapaistvaid loenguid peaksid vastama aga allpool toodud tunnustele (Fry, Ketteridge, Marshall 1999, 59):

- ✓ See on edasi antud viisil, mis on informatiivne, huvitav ja kaasahaarav.
- ✓ Sisu on hästi organiseeritud ja lihtsasti jälgitav. Üliõpilased mõistavad argumendi arengut või info või ideede järjestamise loogikat.
- ✓ Üliõpilased tunnevad end kaasatuna. Selleks võib olla teatud tüüpi aktiivne osalemine, asjakohaste näidete kasutamine, millega nad end seostada saavad ning sundimine mõtlema sellele, mida räägitakse. Võime kaasata üliõpilasi läbi küsimuste küsimise olenemata rühma suurusest, on oluline viis saada üliõpilased kaasa haaratud.
- ✓ Üliõpilased jäävad imestama, kuhu aeg kadus.
- ✓ Üliõpilased lahkuvad teadmise, et nad on midagi õppinud, ja on tihtipeale inspireeritud minema ja uurima juurde.

Õppejõu vaatevinklist vaadatuna võib hea õpetamise olulisteks omadusteks lugeda järgmisi aspekte (Ramsden 92, 89):

- ✓ soov jagada üliõpilastele enda vaimustust teema vastu;
- ✓ võime õpetada materjali, mis mõjuks stimuleeriva ja huvitavana;

- ✓ kergus pühenduda end üliõpilaste mõistmistasemele;
- ✓ võime selgitada õppematerjali selgelt;
- ✓ pühendumus teha absoluutselt selgeks kõik see, mis peab olema mõistetud, millisel tasemel ja miks;
- ✓ näitama üliõpilaste vastu üles huvi ja austust;
- ✓ pühendumus aidata kaasa üliõpilaste iseseisvusele;
- ✓ võime improviseerida ja kohaneda uute nõudmistega;
- ✓ õppemeetodite ja akadeemiliste ülesannete kasutamine, mis eeldavad üliõpilastelt aktiivset, vastutustundlikku ja koostöö põhist õppimist;
- ✓ põhjendatud hindamismeetodide kasutamine;
- ✓ põhimõistetele ja üliõpilaste arusaamadele keskendumine;
- ✓ üliõpilase tööle kõrgeima kvaliteediga tagasiside andmine;
- ✓ soov õppida üliõpilastelt ja teistest allikatest õpetamise mõjudest ja parandamise võimalustest.

1.2 Õppiv organisatsioon ja tänapäevase õppe võimaldamine

Ülikoolid sõltuvad oma akadeemilise, äri ja õppetoe tööjõu teadmistest, oskustest ja andekusest, selleks et väljastada erilist ja atraktiivset akadeemiliste kursuste valikut aina suureneval konkurentsitihedal turul, ühtlasi ka püüeldes suuremat kaasatust ning täites sotsiaalse kaasatuse ülesandeid. Tööandjad on pikalt rääkinud nn talentide sõjast ning värbamise, kaasamise, motiveerimise ja kõrgekvaliteedilise personali arendamise olulisusest. Antud aspekt on eriti asjakohane ja väljakutseid esitav sellistele organisatsioonidele nagu ülikoolid, mis tuginevad oma konkurentsieelise osas teadmustöötajatele. Selle tulemusena on paljud kõrgharidusega seotud institutsioonid investeerinud enam värbamisse ja akadeemiliste töötajate arendamisesse. Elukestvate õpet edendavate organisatsioonidena on ülikoolidel oluline vastutus olla ise tõeline õppiv organisatsioon. Võimaldamaks personalil täita oma potentsiaal, peaks ülikool pakkuma mitmekesiseid arengutegevusi. Töötajad, kes teevad igapäevaselt oma tööd mõistlikult hästi, kuid ei kaasa end pakutavatesse arenguvõimalustesse ega tegele enda õppimise rikastamisega, ei ole päris „pimedusse visatud“, nagu on täheldatud Piiblis, kuid on vähem tõenäoline, et nad saavutavad karjääritõusu ülikooli siseselt. Näiteks Leeds Metropolitan ülikoolis (Leeds Met) Suurbritannias on juurutatud selge käitumisharjumuste ja oskuste raamistik, mis aitab juhtidel ja töötajatel mõista, mida ülikool professionaalselt ja pühendunud tööjõult ootab. Antud raamistik on otseselt seotud ülikooli visiooni aruandega ja on arendatud läbi ulatuslike konsultatsioonide

personaliga. Seega sätestatakse selgelt, millist käitumist ja atribuute töötajatelt oodatakse, ning mis loob aluse ülikooli tulemusjuhtimise ja arengu kavandamise protsessidele. Laiaulatuslik kogu aasta kestev personaliarendustegevuste ja töötubade programm alates veebimaterjalidest, juhendamise- ja juhendamisalगतustest kuni meeskonna loomise ja juhtimise arendamiseni töötajatele, kes soovivad anda oma panuse ja arendada oma oskusi uuel ja väljakutseid esitaval viisil. (Denton, Brown 2010, 227)

Kõrghariduses on erinevates vormides tehnoloogia kohandatud õpetamise ülesandeks vähemalt Gutenbergi ajast – ja nii mitmedki ütlesid, et paljudel suulise juhendamise kursustel on endiselt ülekaalus trükiprotseduurid. Teoorias peaksid arvutid võimaldama õppekeskkonda, mis lubab intensiivset ja olulist pühendumist õppeainesse, olles samal ajal isemoodi individualiseeritud ja lubades kohest ligipääsu suurele hulgale andmetele, küsides küsimusi testimaks üliõpilase arusaamist, ning pakkudes juhendamist juhaks kui peaksid ilmne vead või väärarusaamad. See võib olla interaktsiooni ja sügavate lähenemisviiside julgustamise potentsiaal, või vähem armulikult öeldes on see visioon hõlpsamast ja soodsamast teabe edastamise vormist, mis on pannud mõned autorid ennustama täielikult elektroonse klassiruumi saabumist. Arvutid ja teised interaktiivsed meediakanalid peaksid pakkuma üliõpilastele võimalust vestluseks, hõlmates endas kuulamist ja rääkimist mõlema osapoole poolt. Head õppekavad, nagu ka head õpetajad, on loodud kuulama ja õppima üliõpilastelt, mis on osa nende juhendamise protsessist (Ramsden 1992, 160). Võib järeldada, et dialoogi pidamise olulisust õppija ja õpetaja vahel on raske ülehinnata.

„Rääkides õpikäsituse (koolielu praktika) muutumisest, aga ka haridusuuendusest laiemalt, on asjakohane küsida – miks peaks koolielu, selle sajandeid lihvitud sisu ja korraldus muutuma? Survet teisenemiseks tuleb ennekõike otsida haridusvälise maailma arengutest, üha indiviidikesksematest ühiskonnasuhetest, globaliseeruvast majandusest, tehnoloogia arengust. Haridusvälise elu kiire muutumine on asetanud haridussektori surve alla – koolilt oodatakse uutele oludele kohanemist, sageli ka arengute eestvedamist. See ei ole lihtne ülesanne. OECD haridusprogrammide juht Andreas Schleicher, võttes kokku 2016. aastal Berliinis toimunud haridustöötajate kongressil räägitu, muretses kõvahäälselt – arenenud maailma koolisüsteemid ei ole suutnud muutustega ühiskonnas ja majanduses sammu pidada“ (Tallinna Ülikool 2017, 3).

„Koos erinevate teoreetiliste raamistutega tulevad lauale ka uued, sageli just sellest samast „muutunud keskkonnast“ pärit õpimeetodid ja didaktikad. Briti ja Singapuri teadlaste poolt esitatud „pedagoogiliste innovatsioonide“ loetelu (Sharples jt, 2016) on selles osas tunnuslik, siia kuuluvad näiteks sotsiaalmeedia kaudu õppimine, disainmõtlemine, õppimine videomängude abil, kujundav analüütika (formative analytics, reflekteerimine ja andmepõhine järeldamine), eksimuste kaudu õppimine, tagasiõpetamine (teachback, õppur „õpetab“ õpetajale teemat, mida ta ise peab

omandama), avaliku tarkuse kammimine (learning from the crowd, avalikus ruumis liikuva tarkuse kogumine – ilmajälgijad, linnuvaatlejad jt), rööpkeelsus (translanguaging, mitmekeelse konteksti loomine), haridusjälgede ladustamine (blockchain for learning, haridustee jälgede ladustamine ja kasutamine). Eemaldumise „sihtjaama“ pole keegi täpselt määratlenud, samas on erinevate autorite poolt pakutavad liikumissuunad paljuski sarnased. Suures plaanis koonduvad nad kolme suure teema alla. Esiteks – muutused õppeprotsessi osapoolte rollis ja positsioonis. Rõhutatakse õppurikesksust, õppurite arusaamade ja nende individuaalsete eripäradega suuremat arvestamist, aga ka õpetaja iseseisvust ning kooli otsustusõigust. Teiseks – muutused õppeprotsessiga kaasnevates sotsiaalsetes suhetes. Nii suhetes õpilane-õpilane, õpetaja-õpilane, õpetaja-õpetaja kui ka õpetajad-koolijuht on täheldatav eemaldumine tavapärasest individuaalsest tegevusmudelitest suurema koostöisuse suunas. Kolmandaks - liikumine konstruktivistlikuma teadmusloome suunas, sooviks siduda õpitav tugevamini igapäevaelu teemadega, edendada kriitilist ja tõenduspõhist vaadet õpitavale, selmet järgida traditsioonilist „õpin ära-salvestan-ütlen üles“ skeemi“ (*Ibid.*, 5-6).

Peale selle on õppimise rõhutamine, väärtushinnangud mida see toetab, ja praktiline edasimine, mida see kavandab, kõik tugevalt sarnased kõrghariduse toimimisviisidega. Seega ei tohiks olla see üllatav, isegi kui see on haruldane, omada sarnast juhtimiskontseptsiooni kõrghariduses, mis on tuntud ja heakskiidetud ettevõtlusmaailmas üle kogu maailma. Antud põhimõtte pooldajate väitel on enesestmõistetav, et kõrgharidus kui õppeasutus ja elukestva õppe eest võitleja peaks samuti tahtma ja püüdma olla õppiv organisatsioon. Kahjuks on tegelik reaalsus midagi muud. Kõnesolev kontseptsioon on juba üle kümne aasta vana ja sellegipoolest on vähe tõendeid, et mõni organisatsioon oleks suutnud end muuta õppivaks organisatsiooniks kas siis kõrghariduses või mujal (McCaffery 2004, 176). Tabelis 1 on toodud välja õppiva ja mitteõppiva organisatsiooni tunnused.

Tabel 1. Õppivad ja mitteõppivad organisatsioonid

Õppiv organisatsioon	Mitteõppiv organisatsioon
Tulevikuprobleemide ettenägemine	Reageerib jooksvatele probleemidele
Pöörab tähelepanu välisele keskkonnale	Pöörab tähelepanu vaid sisemistele tegevustele
Otsib püsivalt parendusvõimalusi	Vastab halva jõudluse kuhjumisele
Probleemide lahendamine põhineb kontseptuaalsel analüüsil ja mõistmisel	Probleemide lahendamine põhineb katseeksitusmeetodil
Probleemi lahendamine on organisatsiooniülene ja probleemikeskne	Probleemide lahendamine on lahus ja hierarhiline
Premeerib kasvu, algatusvõime ja loovust	Premeerib ajaloolist käitumist
Töökoha määratlused soodustavad uurimist, algatusvõimet ja teabe jagamist	Töökohad on kitsalt piiritletud ja riskide võtmine on taunitud

Allikas: McCaffery (2004, 176)

1.3 Õpimotivatsioon ja selle tekitamine üliõpilastes

Järgnevalt on tabelis 1 toodud põhimõtted, kuidas kujundada üliõpilastes motivatsiooni.

Tabel 1. Motiveerivad üldistused ja kujundamise põhimõtted

Motiveeriv üldistus	Kujundamise põhimõte
Kohanev eneseefektiivus ja usk pädevusse motiveerivad üliõpilasi	Pakkuda selget ja täpset tagasisidet pädevuse ja eneseefektiivsuse kohta, keskendudes kompetentsi, asjatundlikkuse ja oskuste arendamisele. Koostada ülesandeid, mis pakuvad võimalusi olla edukas, aga mis pakuks ka üliõpilastele väljakutset.
Kohanemisomadused ja kontrollitavad veendumused motiveerivad üliõpilasi	Anda tagasisidet, mis rõhutab õppimise protsessilist olemust, sealhulgas pingutuse, strateegiate ja võimalikku enesekontrolli olulisust õppimises. Pakkuda võimalusi valiku ja kontrolli teostamiseks. Ehitada õppijate kogukonnas üles toetavad ja hoolivad isiklikud suhted.
Kõrgem huvi ja sisemine motivatsioon motiveerib üliõpilasi	Pakkuda stimuleerivaid ja huvitavaid ülesandeid, tegevusi ja materjale, sisaldades ülesannete ja tegevuste uudsust ja mitmekesisust.

	<p>Pakkuda sisumaterjali ja ülesandeid, mis on personaalselt tähenduslikud ja üliõpilastele huvitavad.</p> <p>Kuvada ja modelleerida huvi ning osaleda sisus ja tegevustes.</p>
Kõrgemad väärtustasandid motiveerivad üliõpilasi	<p>Pakkuda ülesandeid, materjale ja tegevusi, mis on üliõpilastele asjakohased ja kasulikud, võimaldades õppides isiklikult samastuda.</p> <p>Klassiruumis tuleks keskenduda sisu ja tegevuste olulisusele ja kasulikkusele.</p> <p>Klassiruumis tuleks keskenduda sisu ja tegevuste olulisusele ja kasulikkusele.</p>
Eesmärgid motiveerivad ja suunavad üliõpilasi	<p>Kasutada organisatsioonilisi ja juhtimisstruktuure, mis julgustavad isiklikku ja sotsiaalset vastutust ja pakub turvalist, mugavat ja etteaimatavat keskkonda.</p> <p>Kasutada koostööd ja koostöörühmi, et võimaldada võimalusi nii sotsiaalsete kui ka akadeemiliste eesmärkide saavutamiseks.</p> <p>Klassiruumis tuleks keskenduda meisterlikkusele, õppimisele ja kursuse ning loengu sisu mõistmisele.</p>

Allikas: (Fry, Ketteridge, Marshall 1999, 35-36).

„Tough (1979) näitas, et paljud täiskasvanute õpiprojektid olid täielikult üles ehitatud iseõppimisele ning nende edukaks elluviimiseks ei olnud vaja ei õpetajat ega õppeasutust. Ometi pole võimalust väita, et suur osa nendest projektidest polnud hariduslikud. Õigem oleks väita, et mida rohkem on projekt iseõppimisele suunatud, seda suurem on tõenäosus, et õppijad saavad reageerida oma õppimisvajadustele ning selles protsessis ennast teostada, demonstreerides sel moel hariduse enda humanistlikku iseloomu. Järelikult võib näha, et kui õppija on haridusprotsessi hädavajalik element, siis õpetaja seda ei ole. Õppimine saab toimuda ja sageli ka toimub ilma õpetamiseta, kui mil määral saab õpetamine toimuda ilma õppijateta ja õppimiseta, on palju enam vaieldav. Õpetaja võib väita, et ta õpetas teatud ainet ja öelda, et keegi ei õppinud midagi. Kuid kas see väide saab tegelikult olla õige? Kui keegi ei õppinud, kas siis õpetaja tegelikult õpetas või ta ainult üritas õpetada, aga see ei õnnestunud? Tahame siinkohal väita, et õpetamine sõltub õppimisest, mitte aga vastupidi“ (Jarvis 1998, 42).

Üliõpilaste tähelepanu saamine ja säilitamine tõenäoliselt suurendab nende motivatsiooni õppida. Olulise tähtsusega on loengu algus, mis peab üliõpilasi piisavalt huvitama, et veenda neid, et järgmiseks tunniks tasub jääda või tähelepanelik olla.

Kursuse alguses peaks õppejõud:

- 1) paistma ise entusiastlik ja huvitatud;

- 2) olema organiseeritud, ja võtma saabumisel kontrolli loenguruumi üle enda kätte;
- 3) teadma kuidas kasutada esitlustehnikat.

Loengu esimestel minutitel peaks lektor:

- 1) käsitlema loengusarja õpiväljundeid, andes üliõpilastele teada, mida nad peavad lõpuks olema ära õppinud. See võib olla veidi „kuiv“;
- 2) kirjeldama probleemi või teemaga seotud stsenaariumit ning tooma välja, kuidas loeng seda aspekti arvestab;
- 3) jagama oma kirge ja entusiasmi teema vastu, öeldes üliõpilastele, miks nad on ise isiklikult antud teemast huvitatud. See võib olla side nende isiklike uuringute radadele, kui võimalik;
- 4) ühendama loengu päevakajalise uudise või tegevusega. Õppejõud võiks astuda sammu edasi, küsides üliõpilastelt tuua loengusse näiteid, ning kutsudes neid panustama.

Hoidmaks üliõpilase tähelepanu ülejäänud õppe kestel peaks lektor:

- 1) tooma asjakohaseid ja päevakajalisi näiteid illustreerimaks õpitavat teemat;
- 2) kus võimalik, siis tuginema üliõpilaste kogemustele;
- 3) küsima üliõpilastelt retoorilisi küsimusi, et neid õigel teel hoida;
- 4) muutma loengu edenedes üliõpilastele esitatavaid nõudmisi. Varieerige märkmete tegemise, kuulamise ja aktiivse osalemise vahel.
- 5) kasutama loengu teemaga seotud visuaalseid materjale või esemeid (Fry, Ketteridge, Marshall 1999, 60).

„Väline motiveerimine võib osutada kasulikuks, kui muude meetoditega pole õpilast konkreetset ülesannet võimalik tegema motiveerida. Õpilane võib väliselt motiveeritud tegevusi läbi viia vastumeelselt ja pahameelega, kuid ta võib seda teha ka sellise suhtumisega, mis peegeldab sisemist leppimist ülesande väärtuse ja kasulikkusega. Esimesel juhul tunneb õpilane, et ta on väliselt sinna tegevusse saadetud, kuid teisel juhul on väline eesmärk omaks võetud ja seda tahetakse lõpuni teha. Seega on õpetamisel oluline mõista, et kuna kõik ülesanded, mis õpilastele antakse, ei ole nauditavad ja huvitavad, on vaja stimuleerida aktiivse ja vabatahtliku välise motivatsiooni teket“ (Arula 2018, 9).

2. ÜLIÕPILASELE SEATUD OOTUSED

2.1 Üliõpilaste enesemotivatsioon

Hariduspsühholoogias on tuvastatud kaks põhilist motivatsiooniklassifikatsiooni – sisemine ja väline. Sisemine motivatsioon tuleneb soovist õppida teemat selle loomupäraste huvide tõttu, enestestuseks, nautimiseks ja selle teema valdamiseks. Teisest küljest on väline motivatsioon esineda ja edu saavutada konkreetse tulemuse või väljundi saavutamiseks. Üliõpilased, kes on väga motiveeritud hinnetele on väliselt motiveeritud, samas kui üliõpilased, kes näivad oma töö tõeliselt omaks võtvat ja tunnevad selle vastu tõelist huvi, on sisemiselt motiveeritud (Teach the Earth 2020).

Paraku pakuvad erinevatele üliõpilastele tulenevalt nende eripärast motivatsiooni erinevad tegurid.

Maailma juhtivaim eestvedamise ja juhtimise ekspert John C. Maxwell kirjutab, et motivatsioon paneb liikuma, kuid distsipliin hoiab inimest kasvamas. Oma spiikrikarjääri alguses oli ta arvamisel, et inimeste edu võtmeks on nende motiveerimine ja ta on siiani arvamisel motivatsiooni tugevast mõjust. Isiksuse arengu kasvus on võtmesõna järjepidevuses. Siiski pole kõiki võimalik motiveerida ühel viisil või samade asjadega. Selleks, et anda endale väike võimalus saavutada oma kasvus järjepidevus, tasub alustada paigalt minema saamiseks oma isiksusetüübi mõjutamisega. Selleks kasutab ta Florence Littaueri õpetatud klassikalistel isiksusetüüpidel põhinevat süsteemi: flegmaatikust isiksusetüübil tuleb leida väärtus selles, mida on vaja teha. Kui flegmaatikud millegi tegemises väärtust näevad, siis võivad nad olla kõige vastupidavamad kõikidest teistest tüüpidest. Koleerikuna on oluline keskenduda valikutele, mida saab ise teha, valida ise kuidas isiksusena kasvada ja selle juurde jääda. Kuna sangviiniku nõrkuseks on tihti puudulik keskendumine, tasub tal võtta kõike mänguna. Kui see ei õnnestu, tasub premeerida ennast iga uue õnnestumise eest. Melanhoolikule on kasulik keskenduda röömule, mida pakub detailide tudeerimine ning võimalus saavutada mingil teemal meistritase (Maxwell 2012, 94).

Lisaks temperamenditüüpidele võib õppimist klassifitseerida ka erinevate õpistiilide järgi. Erinevad üliõpilased eelistavad sama materjali läbitöötamiseks erinevaid teekondi.

Õppimisstiilid on kõige laialdasemalt kasutusel olevad terminid iseloomustamiseks üliõpilaste õpistiili. Kõige tuntum õpistiilide kategoriseering on ilmunud autoritelt Honey ja Mumford aastast 1982. Nende poolt pakutav klassifikatsioon on jaotatud neljaks (Fry, Ketteridge, Marshall 1999, 18):

- ✓ *Aktivistid* reageerivad väljakutseid pakkuvatele õppimisolukordadele kõige positiivsemalt, et saaks lisada õppimisse uusi kogemusi ja probleeme, aga ka põnevust ja vabadust.
- ✓ *Vastuvõtjad* reageerivad kõige positiivsemalt struktureeritud õppetegevustele, kus neile antakse aega vaatlemiseks, info vastu võtmiseks ja mõtlemiseks ning võimaldatakse töötada üksikasjalikul viisil.
- ✓ *Teoreetikud* reageerivad hästi loogilisele, ratsionaalsele struktuurile ja selgetele eesmärkidele, kus neile antakse aega meetodilisteks uurimusteks ning võimaluseks panna oma intellekt proovile.
- ✓ *Pragmaatikud* reageerivad kõige positiivsemalt praktiliselt põhinevatele, vahetult olulistele õppetegevustele, mis võimaldavad praktikat ja teooria kasutamist. Seega võiks õppe andmisel võtta arvesse ka inimeste erinevat temperamenditüüpi ja õpistiili.

Üliõpilase enesemotivatsiooni tekitamisel ja arenemisel on põhjendatud eelpool toodud erinevusi arvestada.

2.2 Üliõpilaste õpingute katkemise põhjused

Kahesaja õpingud katkestanud afroameerika üliõpilase seas läbiviidud uuring tõi katkestamise peamiste teguritena välja mitmed sotsiaalsed ja psühholoogilised faktorid, nagu näiteks stress, enesemotivatsioon, vanemate kaasatus/tugi, lapsepõlves olnud majanduslik olukord, mentori tugi ja uimastite ning alkoholi tarvitamine. Kuna küsitlusele vastajatest paljud käisid osalise ajaga tööl ning olid ise ka lapsevanemad, muutus mitmete kohustuste täitmine piisavaks stressi ja õpingute katkemise allikaks. Ühtlasi loetakse oluliseks teguriks õpingute lõpuleviimisel vanemate aktiivne kaasatus. Kuna paljud afroameeriklased on oma suguvõsas esimene põlvkond, kes kõrgkooli õppima asunud, ei saa nad kogemuse puudumise tõttu pere poolt piisavat juhendamist ja mentorlust. Mitmed kukuvad kõrgkoolist välja motivatsiooni kadumise tõttu. Stressi seisund võib tihti viia ka alkoholi ja uimastite tarvitamiseni (Khan 2017, 319-324).

Itaalias 9725 majanduse ja äriduse eriala bakalaureuseõppe üliõpilase andmeid analüüsid selgub, et majandusteadust õppivad üliõpilased langevad suurema tõenäosusega koolist välja, kui teiste erialade esindajad. Niisamuti annab uuring mõista, et õpingud katkestavad pigem paremas majanduslikus olukorras olevad üliõpilased. Seda selgitatakse asjaoluga, et keerulisemas

majanduslikus olukorras olles on üliõpilasel kõrgem motivatsioon õpingud lõpuni viia (Belloc, Maruotti, Petrella 2009, 136).

Šveitsi ülikooli uuring esitab ühe hüpoteesina põhimõtte, mille järgi valivad inimesed majanduslanguse ajal suurema tõenäosusega tee kõrghariduse juurde - ajal, mil on keeruline leida tööd ja kui palgad on madalad. Teise hüpoteesina pakuvad nad sarnaselt Itaalias tehtud uuringu tulemustena välja, et rikaste perede õppuritel on väiksem surve haridustee kiiresti lõpule viia, samas kui üliõpilane madalama sissetulekuga perest soovib töötada õpingute kõrvalt või lõpetada õpingud võimalikult kiiresti (Messer, Wolter 2010, 114).

Tallinna Ülikoolis 2015.a läbi viidud katkestajate uuringul saadud põhjused saab jagada kolmeks. Esiteks õppetöö korraldus, mille all leidsid käsitlust seitse alateemat: muutused õppekavas ja ülikooli reeglistikus, lõputöö, eksamid, ainete vastavus õppija tasemele, õpetamise viisid ja meetodid, õppematerjalid ja paindlik õpe. Teine suurem teemadering puudutas õppejõudude taset ja suhtumist üliõpilastesse. Kolmas ülikooliga seotud õpingute katkestamise põhjus seostub õppe- ja karjäärinõustamisega, kus saab eristada õppenõustamist, erialavalikuga seonduvat ja psühholoogilist abi.

Tartu Ülikoolis on selleks, et üliõpilaste taseme erinevust vähendada, määratud mõnede instituutide mahukatele ainetele õppeassistent, juhuks kui üliõpilastel tekib õppeaine omandamisega probleeme (Tartu Ülikooli ajakiri 2017).

Tallinna Tehnikaülikoolis kõigil erialadel ja kõigis õppeastmetes 2017.a läbiviidud uuring õpingute katkestamise põhjuste ja õpingutega jätkamise motivatsiooni kohta andis tulemuseks, et õpingute lõpus sai määravaks (Õpingute katkestamise põhjused ja õpingutega jätkamise motivatsioon 2017, 10-14):

- ✓ Liiga suur töökoormus
- ✓ Õppekorraldus
- ✓ Liialt teoreetilised õppeained

Kui tegemata jäi vaid lõputöö, ilmnisid põhjusteks:

- ✓ Lõputöö jäi tegemata/venima, kadus huvi
- ✓ Liiga suur töökoormus
- ✓ Ei leidnud sobivat teemat lõputööle

Õpingutega jätkamist motiveerivad tegurid õppekava täitmise mahu lõikes kujunesid uuringu tulemusena välja alljärgnevalt:

Õpingute lõpus:

- ✓ Jätkamine poole pealt
- ✓ Sõbralikud ja motiveeritud õppejõud

- ✓ Tasuta õpe

Tegemata jäi vaid lõputöö:

- ✓ Jätkamine poole pealt
- ✓ Huvitav ja innustav lõputöö teema, teema ja juhendaja leidmine
- ✓ Õpetatav rohkem erialaseks tööks vajalik

2.3 Elukestva õppe olulisus

Käesoleva aasta kevadel saavutas tõelise olulisuse õppe läbiviimine distantsilt, millest kogu maailm tulenevalt viiruse pandeemiast mõjutatud sai. Distantsõppes, elektroonilise keskkonna vahendusel, viiakse läbi nii üldhariduskoolide kui kõrgkoolide õpe.

Lisaks tulenevalt inimeste vajadusest ühildada enda tööelu ja õppimine ning elukestva õppe põhimõtte levikust üldiselt, on distantsõppe tehniline võimekus ja kasutajasõbralikkus kriitilise tähtsusega. Distantsõppe populariseerimisel võib saada komistuskiviks arvamus justkui distantsõppe oleks mõnevõrra kehvem traditsioonilisest klassiruumi õppes. Siiski räägib distantsõppe kasuks fakt, et see võimaldab samaaegselt inimestel tööl käia ja õppida, täita õppekava nõudmisi teisest riigist, jätkata poolelijäänud õpinguid, alustada uusi õpinguid täiskasvanueas jne.

Eesti elukestva õppe strateegia 2020 dokumendist lähtuvalt tuleks arvestada järgmiste uuenenud põhimõtetega hariduses (Haridus- ja Teadusministeerium, 23.04.2020):

- 1) muutunud õpikäsitus, mille kohaselt lähtutakse konstruktivistlikust teadmuskäsitusest, mille põhimõteteks on, et õppimine on individuaalne, aktiivne, tegevuspõhine ning toimub konkreetses kontekstis. Muuhulgas tähendab see, et ulatuslikumalt tuleb hinnata ja arvestada õppijate arengutaset ning õpipsühholoogia arenguid;
- 2) pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid;
- 3) elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vajaduste vastavus;
- 4) digipööre elukestvas õppe, mille kohaselt kaasaegse õpikäsituse tulemuslikule juurutamisele ning õppekvaliteedi tõusule aitavad kaasa digipädevad üliõpilased ja õppejõud ning nende kasutuses olev digitaristu, sh isiklikud digiseadmed, koosvõimelised infosüsteemid, avaandmed jm ning selle kasutamise meetodikad. Digitaalsed õppevahendid ja õppematerjalid aitavad õppimist köitvamaks muuta, need toetavad õpetajat ning avardavad elukestva õppe võimalusi;

5) Võrdsed võimalused elukestvaks õppeks ja õppes osaluse kasv.

Videokõned Skype`i, Google`i, või Apple`i iChati kaudu võivad olla sobilikud vanaemale helistamiseks, kuid nende kvaliteet ja töökindlus pole veel piisavad professionaalseks suhtluseks, mis võiksid asendada näost näkku kohtumisi. Selle tarbeks ongi mitmed firmad, muu hulgas Cisco ja HP arendanud „telekohalolekut“. Kaamerad, mikrofonid ja kõlarid paigutatakse spetsiaalses stuudios selliselt, et kasutajad näevad üksteist sõna otseses mõttes silmast silma, ning hääled tulevad suurte ekraanide suunast, millele on kuvatud kõlarid. Kiire võrguühendus ja nutikad andmetihendustehnikad tagavad, et suhtlus on viivituseeta. Mõne minuti pärast tekib osajalejatel tunne, et nad viibivad samas ruumis (Franklin, Andrews 2012, 295).

Telekohalolu pole tingimata sama mis e-õpe. Campus Technology sõnul ei tähenda telekohalolu õpe üldse veebipõhist õpet. Selle asemel on eesmärk laiendada õppejõu näost näkku juhendamise kogemust ka teistes koolides ja kaugemates piirkondades (Heikkila 2018).

Eelpool loetletud tingimused loovad aluse distantsõppe täiesti uuele tasemele.

3. METOODIKA

3.1 Üldkogumi kirjeldus

3-aastane ärenduse bakalaureuseõpe sai Tallinna Tehnikaülikoolis alguse sügisel 2002. Perioodil 2002-2016 astus ärenduse bakalaureuseõppekavale 15 aasta jooksul sisse kokku 2724 õppurit. Nendest 1301 on uuringu alustamise seisuga (veebuar 2020) kooli lõpetanud ning 1423 ei ole. Samas, 63 õpilast nende hulgas on veel ülikooli nimekirjas aktiivses staatuses ning sihivad peatset lõpetamist. Seega on kokku ärenduse õppekavalt üle 15 sisseastumisaasta välja langenuid 1360 inimest. Muuhulgas tähendab see tervikuna, et väljalangenute osakaal kõigi ärenduse üliõpilaste seas on $1360/2724 = 49.9\%$, ehk, eeldusel et hetkel aktiivsed 63 õpilast ka kooli lõpetavad, on terviklik lõpetamise edukus ärenduse õppekaval olnud 50.1%.

1360 ärenduse õppekavalt väljalangenud üliõpilase seas ei ole õpinguinfosüsteemi (edaspidi ÕIS) andmestik sugugi terviklik. Esiteks – 322 õpilase suhtes puudub märke igasugustest õpitulemustest. Nende seas on ilmselt nii juhtumeid, kus tõesti õpilane alustas õpinguid aga ei sooritanud ühtegi eksamit – st langes välja esimesel semestril. Samas võib andmestik hõlmata ka õpilasi, kelle tulemused mingil põhjusel hetkel ÕISis ei kajastu. Puudub võimalus täpsemaks tuvastamiseks, seega saab uuring keskenduda vaid ülejäänutele.

ÕIS-i statistika näitab, et rohkem kui 50% õpingutest (st vähemalt 90 EAP jagu sooritusi) läbisid 425 üliõpilast. Nemad ongi laias laastus käesoleva uuringu fookuses. Küll aga on vajalik täpsustada veel üliõpilaste eelistatud peeriala. 425st on kokku 99 õpilast, kelle peeriala valiku märke on ÕIS-is puudu. Ülejäänute seast on turunduse peerialalt 82, juhtimise (vahepeal nimega „juhtimine ja töökorraldus“) peerialalt 97, ärirahanduse peerialalt 81 ning majandusarvestuse peerialalt 66. Eesmärk käesolevas uuringus oleks keskenduda juhtimise ja turunduse suuna õpingud teises pooles katkestanud üliõpilastele, keda kokku on $82+97=179$. Et siiski nende seas on ka üksikuid juhtumeid, kes tegelikult hetkel tegelemas kooli lõpetamisega (nt läbi eksternlepingu, mis üliõpilaste väljavõttes ei kajastu), siis sellised üksikud juhtumid eemaldati andmebaasist käsitsi ning järgi jäi 176 inimest. Viimases ringis sai seda nimekirja kontrollitud veel ka teise (eraldiseisva) lõpetajate andmebaasi vastu – et välistada olukorrad, justkui oleks ekslikult ikkagi kogumisse sattunud ka üliõpilasi, kel kool tegelikult lõpetatud. Selgus, et neid juhtumeid oli veel tervelt 26 – tõenäoliseks selgituseks nende lõpetamine eksternina, mistõttu esialgses tabelis nende lõpetamise kohta märke puudus. See omakorda tähendab, et terviklik lõpetamise edukus on olnud veidi kõrgem kui varem mainitud 50%.

Sõelale jäänud 150 õpilasest 84 on juhtimise ning 66 turunduse peerialalt.

Kõige vanem neist on tänaseks 54-aastane ning noorim 25-aastane. Mehi on 66 ehk 44% ning naisi 56%. Üle kõigi äranduse vilistlaste on nende õpingute keskmine hinne 3,46. Samas, 150 hilise katkestanud üliõpilase õpingute keskhinne on 2,78 – mis viitab, et madalam keskhinne on muuhulgas ka katkestamise riskifaktor. Siiski, selgub muuhulgas, et õpingud on lõpetanud madalama kui 2.5 keskhindega kokku 95 õpilast. Seega ka sellise keskhindega on võimalik kool lõpetada – põhimõttelist statistilist takistust katkestanutele lõpetamiseks ei ole näha.

Hiliste katkestanute seas on naised pisut kõrgemate õpingute tulemustega, kui mehed – meeste keskhinne on 2,70, naiste keskhinne on 2,85. See võimaldab spekuloida, et ehk on katkestanud naisüliõpilasi võimalik lihtsamini ülikooli juurde diplomi saamiseks tagasi meelitada kui mehi.

3.2 Lõputöö eesmärk ja ülesanded

Antud bakalaureusetöö eesmärgiks on TTÜ äranduse eriala juhtimise ja turunduse suunal õpingud hilises staadiumis katkestanud üliõpilaste katkestamise põhjuste kaardistamine. Lisaks selgitada välja:

- 1) üliõpilaste meelsus poolelijäänud õppe väärtusest nende endi silmis;
- 2) tegurid, mis mõjutasid õpingud katkestanud üliõpilaste motivatsiooni õppe kestel;
- 3) ootused, mida saab ülikool õpingud katkestanud üliõpilaste heaks teha, et nad naaseks ja õpingud lõpule viiks;
- 4) praeguse töökoha seotus õpitud erialaga.

3.3 Küsimustiku disain ja küsitluse läbiviimine

Küsimustik sai koostatud Google Docs formaadis ning koosnes 22-st küsimusest, mis sai äranduse eriala programmijahi ja antud lõputöö juhendaja Tarvo Niine poolt välja saadetud 17. märtsil ja meeldetuletusena ka 25. märtsil. Küsimustik jõudis 132 inimeseni, millele vastas 55 inimest, kellest 29 on õppinud juhtimise suunal ja 26 turunduse suunal. Küsitlusele vastamise osakaal oli 42%. Saab kindlalt väita, et küsitlus leidis positiivset tagasisidet ning mitmedki vastajad koheselt kontakteerusid ülikooliga, et selgitada välja oma õpingute jätkamise võimalused.

3.4 Intervjuu ülesehitus ja kavandamine

Lõputöö autor viis intervjuud läbi 13 üliõpilasega, kellest 7 olid juhtimise ja 6 turunduse suuna üliõpilased. Autor suhtles nelja inimesega telefoni teel ja ülejäänud üheksa üliõpilase vastused kogus e-maili teel. Telefoni teel vastajad olid vägagi motiveeritud enda arvamust avaldama ja ülikooli tagasipöördumise võimalusi uurima. Intervjuu läbiviimise perioodiks oli 23.03-09.04.2020. Intervjuus küsiti küsimusi õpingute aegse motivatsiooni ja õppe väärtuslikkuse kohta. Lisaks paluti välja tuua ülikooli iseloomustavad positiivsed ja negatiivsed tegurid ning suhtlemisaktiivsus kursusekaaslaste vahel.

4. TULEMUSED

4.1 Küsimustiku tulemused

Kõige enam vastas ankeetküsitlusele 2010. aastal ülikooli sisse astunud üliõpilased – 8 inimest (14,5%). Siiski, nagu näitab tabel 2, oli valimis esindus pea kõigist uuringu üldkogumisse kuulunud kohortidest. Vastajatest 37 inimest õppis tasulises õppes, 11 inimest läbivalt tasuta ja 7 inimest osaliselt tasuta. Asjaolu, et tasuline õpe domineerib valimis, on mõneti loogiline, arvestades, et tasuta kõrghariduse mudel startis alles vaatlusperioodi teise kolmandiku lõpus. Vastajatest 31 olid naised ja 24 mehed, mis on üldiselt representatiivne ka üldkogumi kohta.

Tabel 2. Vastanute arv sisseastumise aasta lõikes

Sisseastumise aasta	Vastanute arv	Vastanute %
2002	4	7,3
2003	2	3,6
2004	1	1,8
2005	3	5,5
2006	4	7,3
2007	7	12,7
2008	7	12,7
2009	7	12,7
2010	8	14,5
2012	6	10,9
2013	5	9,1
2015	1	1,8
Vastanuid kokku	55	100

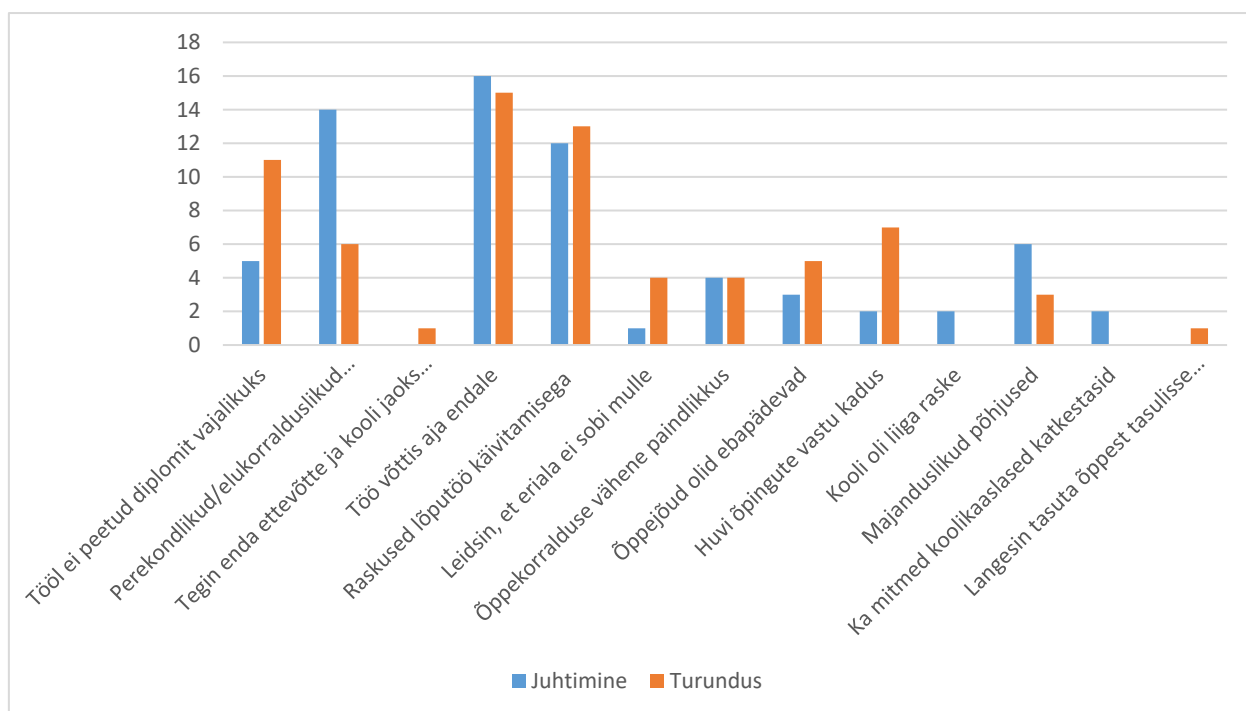
Allikas: autori kogutud

Peamised õpingute katkestamise põhjused

Vastajatest 53% (29 inimest) moodustavad juhtimise ja 47% (26 inimest) turunduse suuna katkestanud üliõpilased. Võttes kokku nii juhtimise kui turunduse õppekava üliõpilased, on kuus peamist õpingute katkestamise põhjust – töö võttis aja endale (31 vastajat), raskused lõputöö käivitamisega (23 vastajat), perekondlikud/elukorralduslikud muutused (20 vastajat), töö ei peetud diplomit vajalikuks (16 vastajat), majanduslikud põhjused (9 vastajat) ja huvi õpingute vastu kadus (9 vastajat). Vaadates kahte õppekava eraldi, on juhtimise üliõpilaste peamisteks murekohtadeks - töö võttis aja endale, perekondlikud/elukorralduslikud muutused ja raskused lõputöö käivitamisega. Turunduse üliõpilaste peamisteks komistuskivideks õpingute lõpule viimisel olid - töö ei peetud diplomit vajalikuks, raskused lõputöö käivitamisega ja töö võttis aja endale. Võttes võrdlusmaterjaliks TTÜ-s kõigil õppetasemetel ja erialadel 2017.a läbiviidud õpingute katkestamise põhjused ja õpingutega jätkamise motivatsiooni uuringu (edaspidi Katkestanute uuring 2017), nähtub, et üliõpilastel kel õpingud juba lõpufaasis, saabki määravaks katkestamise põhjuseks töö käimine ja sellega seonduv koormus. Kui 2017. aastal TTÜ-s läbiviidud Katkestajate uuringust selgus peamise katkestamise põhjusena liialt suur töökoormus (50% vastajatel), ja 2018. aastal 44%-l vastajatel, siis antud lõputöö uuringus moodustab liiga suur töökoormus probleeme 56%-l vastajatest. Huvitava tähelepanekuna saab tuua välja, et lausa 11 turunduse üliõpilast mainisid, et töö ei peetud diplomit vajalikuks. Viiest põhiprobleemist kahte saab lugeda selliseks, mille puhul on üliõpilasel põhjendatud ootus ülikooli poolsele toele. Need on toetada üliõpilast lõputöö kirjutamise protsessis ning leida lahendusi õppekorralduse vähesele paindlikkusele.

Turunduse suunal katkestanud naisterahvas on kommenteerinud ühe katkestamise põhjusena: „*Tol ajal oli õppekava väga "teoreetiline" ja sisaldas väga palju baasaineid. Olen viimased 7-8 aastat turundusega igapäevaselt seotud ja vaja on tugevaid praktikuid. Tore on saada ülevaade ärirahandusest ja majandusarvestusest, aga ma teadsin väga täpselt mida ja miks ma õppima tulin. Leidsin kõik otsitava eraettevõtlusest ja kool muutus ebaoluliseks“.*

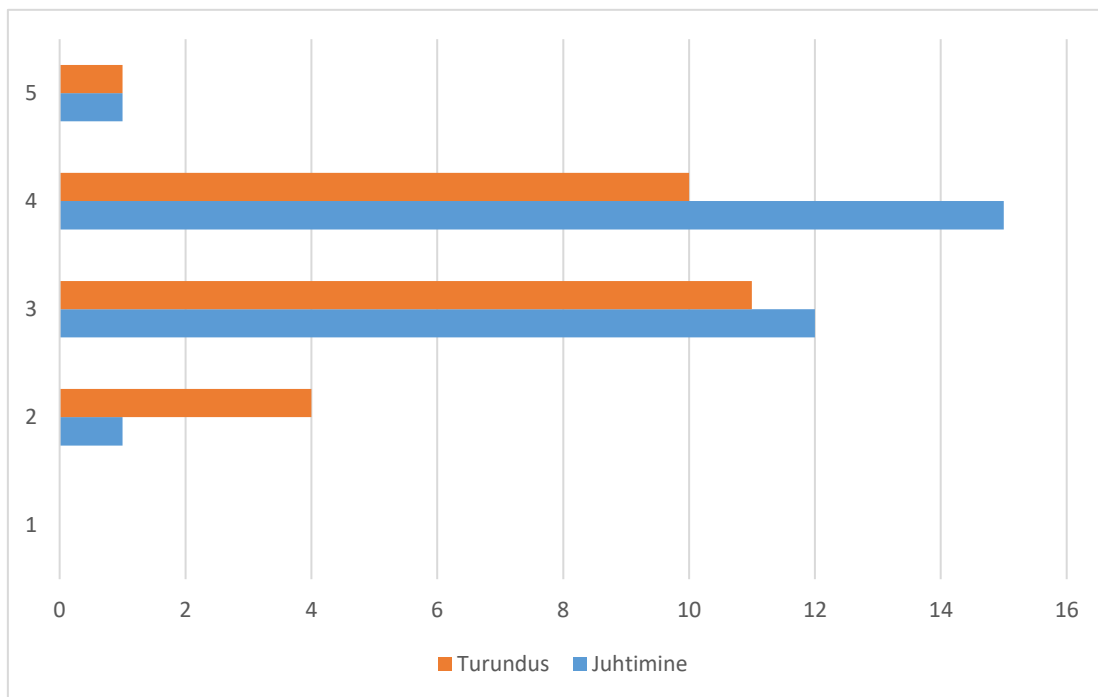
Juhtimise suunal katkestanud naisterahvas on avaldanud katkestamise põhjusena, et õpingud olid rasked. Ta on kirjutanud: „Palun tekitage endale normaalne (kaasaegne, makroökonomika õppejõud. Kõik inimesed ei suuda õppida endale pähe lehekülgi valemeid ja uskuge mind, ei olegi vaja. Samuti informaatika 2 õppeaine, võtke palun natukene vabamalt. Kõik inimesed ei taha matemaatikuteks, õppejõududeks ja exceli-spetsialistideks saada. Makro tekitas minus kooliajal täieliku lolli läbikukkuja tunde, mis ei olnud mitte kuidagi vajalik. Ja uskuge mind, ma ei olnud ainuke. Hetkel töötan Eesti parimas finantsasutuses väga heal töökohal ja ma kinnitan teile, et ma ei ole mitte kuidagi rumal, laisk ega saamatu. Palun, võtke natukene need kaks ainet vabamaks ja olge kaasaegsed - tähtis on üldpildist arusaamine ning inimese mõtlemisvõime arendamine. Ja kui te näete, et inimene tahab, aga ei saa hakkama, siis palun pakkuge alternatiive. Looduses ju kõik loomad ei roni ühte viisi puu otsa, sest nad on erineva võimekusega. Aga see ei tähenda, et nad seetõttu kuidagi halvemad oleksid“. Õpingute katkestamise peamised põhjused on graafiliselt toodud välja joonisel 1.

Joonis 1. Õpingute katkestamise peamised põhjused

Allikas: autori kogutud

Õppimise kogemust tervikuna hindab 27 inimest 55-st (49%) pigem positiivseks või väga positiivseks. Kõige suurema osakaalu moodustavad juhtimise suuna üliõpilased, kes hindavad saadud õppimise kogemust 4 palliga. Saadud kogemust hindavad mõnevõrra kõrgemalt juhtimise suuna katkestanud, mis on nähtav ka jooniselt 2. Keskmise punktide arv on 3,44 palli.

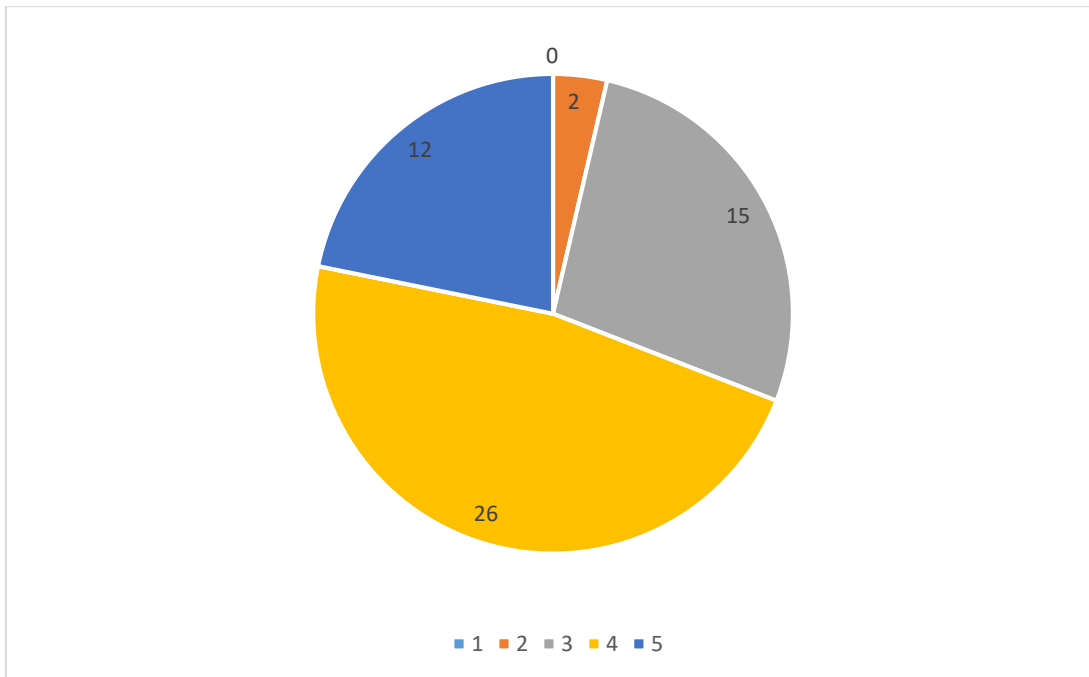

Joonis 2. Õppimise kogemus tervikuna

Allikas: autori kogutud

Tallinna Tehnikaülikooli maine

Uurides juhtimise ja turunduse suuna katkestanutel TTÜ maine kohta tänasel päeval, saame tulemuseks 38 vastajat (69%), kes hindavad mainet pigem positiivseks või väga positiivseks. Graafiliselt nähtav joonisel 3, mis viitab, et kindlasti ei ole suures osas ülikooli maine takistuseks katkestajate naasmise potentsiaalile. Samas tuleb ka tunnistada, et väiksema segmendi arvates on ikkagi ülikooli maine täna madal ning võib arvata, et neid üliõpilasi veenda õpingute juurde naasma just selles koolis on üsna raske.

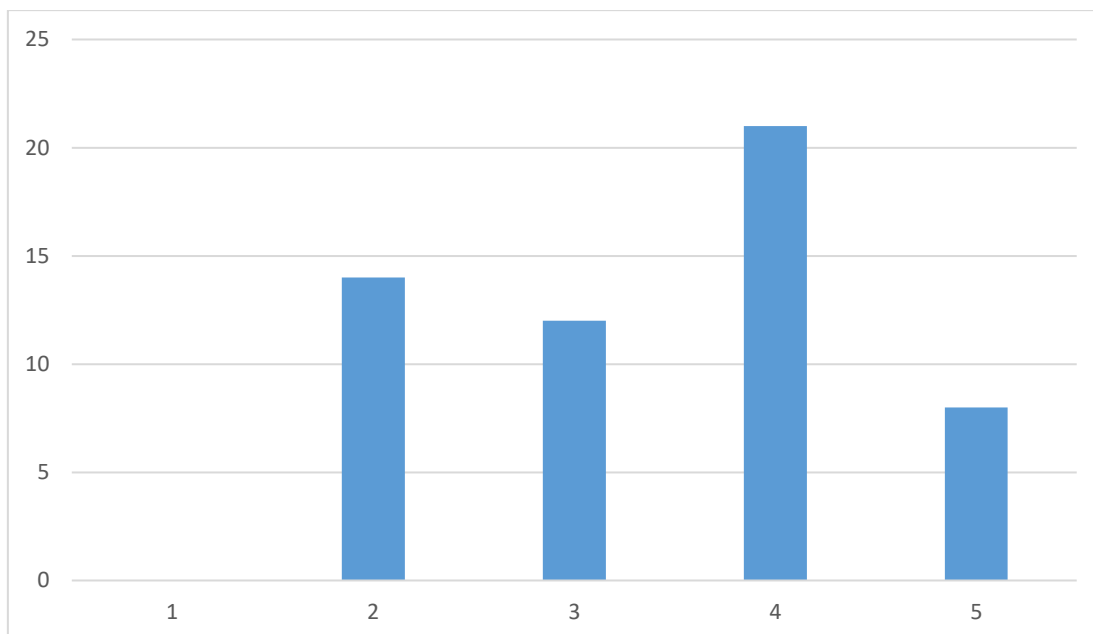

Joonis 3. Tallinna Tehnikaülikooli maine täna

Allikas: autori kogutud

Lähedaste emotsionaalne toetus õpingute ajal

Skaalal 1-5, kus 1- ei toetanud üldse, 2- toetus oli vähene, 3- ei oska öelda, 4- pigem toetasid, 5 toetasid väga palju, vastas 51%, et lähedased inimesed pigem toetasid või toetasid neid väga palju õpingute ajal. Vastavasisuline graafik on esitatud joonisel 4. Nähtub, et olukordi on erinevaid. Võib arvata, et emotsionaalse toetuse vähesus ei ole esmane tegur, mis koheselt tingib suure väljalangevuse riski. Küll aga võib olla, et kui esinevad teised vahetumad riskitegurid – näiteks kiire tööelu ja elurütmi muutus – võib teatud olukorras ka lähedaste toetuse puudumine kaalukeeleks osutada. Siiski, nagu viitab joonis 4, enamasti ei ole ka tunnetatud lähedaste toetus piisav, et ära hoida õpingute katkestamist.

Joonis 4. Lähedaste emotsionaalne toetus õpingute ajal

Allikas: autori kogutud

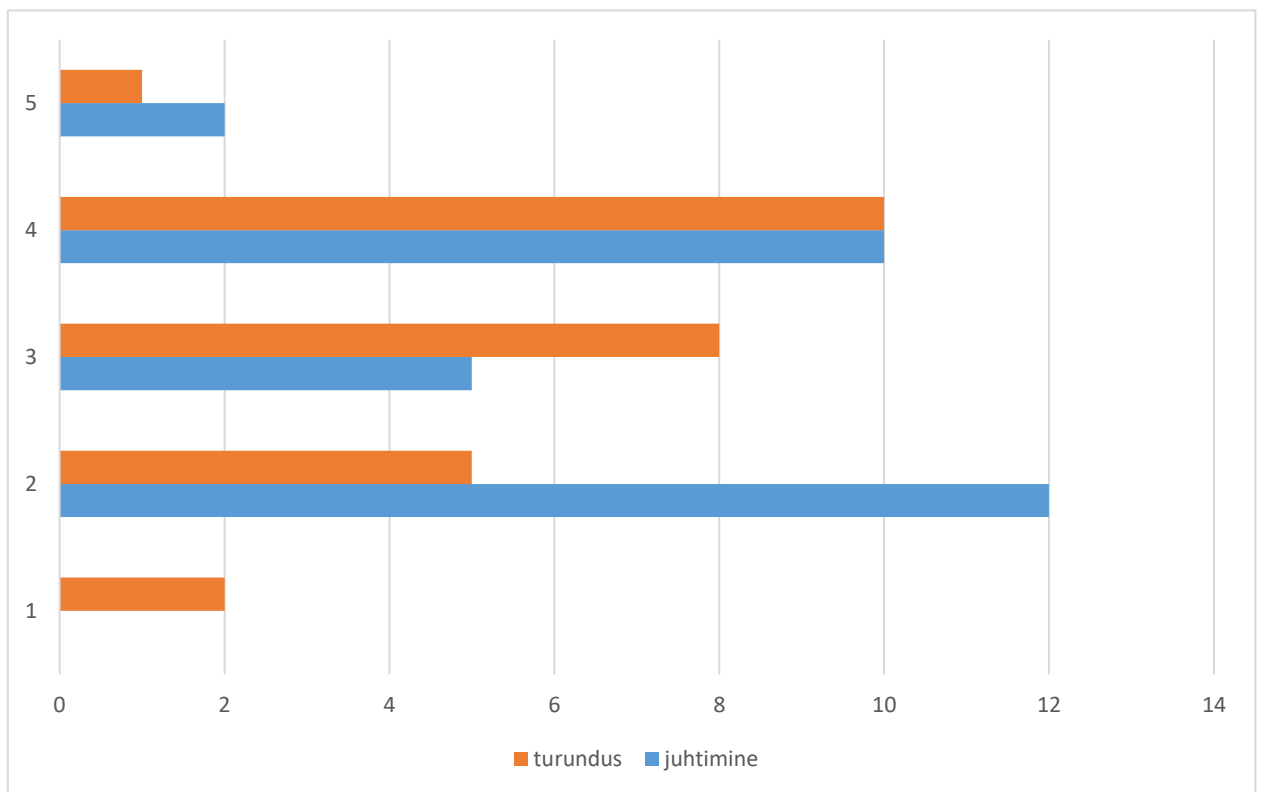
Majanduslik olukord õpingute ajal

Tulenevalt peamisest katkestamise põhjuseks nimetatud „töö võttis aja endale“, on põhjendatud selgitada välja üliõpilaste majanduslik olukord õpingute kestel. Väga kehvaks ja pigem kehvaks nimetas enda majanduslikku olukorda 19 inimest 55-st, ehk 34,5% vastanutest, samas kui heaks või väga heaks nimetas 23 inimest ehk 41,8%. Väga kehvaks ei hinnanud enda õpingute aegset majanduslikku seisukorda keegi. Juhtimise üliõpilastest nimetas kehvaks või pigem kehvaks olukorda 12 inimest, turunduse üliõpilastest 7 inimest (Joonis 5). Seega osutus majanduslik olukord mõnevõrra keerulisemaks pigem juhtimise eriala üliõpilaste jaoks (Tabel 3).

Tabel 3. Majanduslik olukord

	juhtimine	turundus
1	0	2
2	12	5
3	5	8
4	10	10
5	2	1
Keskmine	3,07	3,12

Allikas: autori arvutused

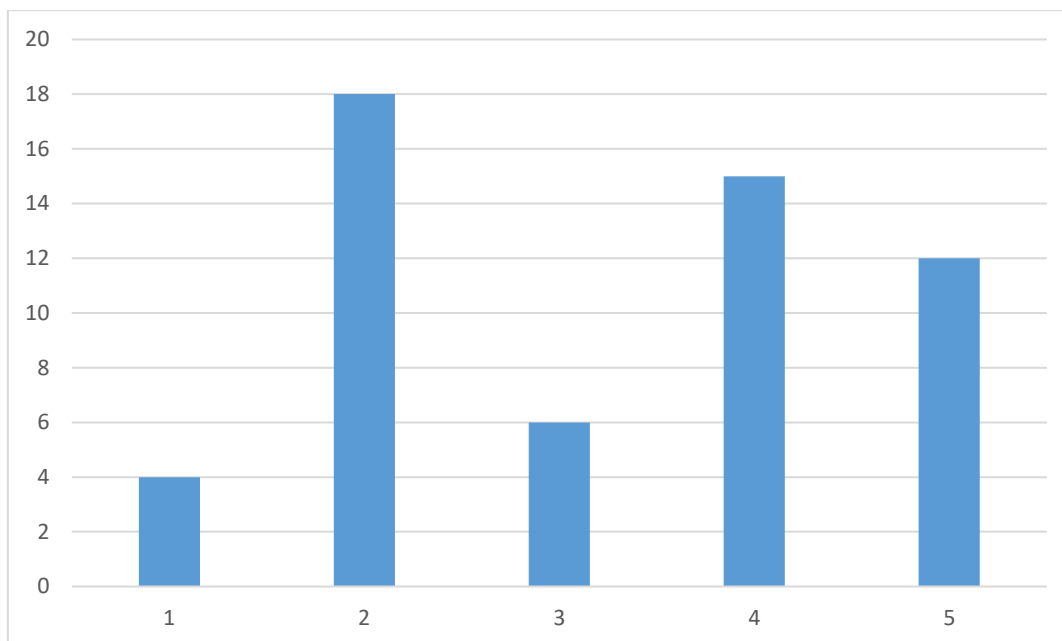

Joonis 5. Majanduslik olukord õpingute ajal

Allikas: autori kogutud

Ülikool stressiallikana

Tulenevalt asjaolust, et suured põhjused on majandusliku iseloomuga – töö, raha, aeg – siis viitab see, et nendes olukordades võib ülikooli katkestamine endas kätkeada ka teatavat stressi. Eraldi küsimus puudutaski ülikooli stressiallikana ja seda skaalal 1-5, kus 1- üldse mitte, 2– mingil määral, 3– ei oska öelda, 4-pigem suurel määral, 5- väga suurel määral. Selgus, et pigem suurel või väga suurel määral osutus ülikool enne väljalangemist stressiallikaks 27-le vastajale (49%), mis tähendab et peaaegu pooled katkestajad kogesid enne väljalangemist suhteliselt suurt stressi (Joonis 6). Siiski on siin ka näha, et pool vastanutest ülemäärast stressi, vähemasti otse kooliga seostatuna, ei tundnud. Seda võib käsitleda ka märgina sellest, et väljalangevus ei ole enamasti otseselt ülikooli kontrolli all. Kui väljalangevuse põhjuseks oleks oluliselt rohkem ülikooli poolt kontrollitavaid tegureid, võiks arvata, et ka väljalangemisohus üliõpilaste stressitase oleks märgatavalt kõrgem.

Joonis 6. Ülikool enne väljalangemist stressiallikana

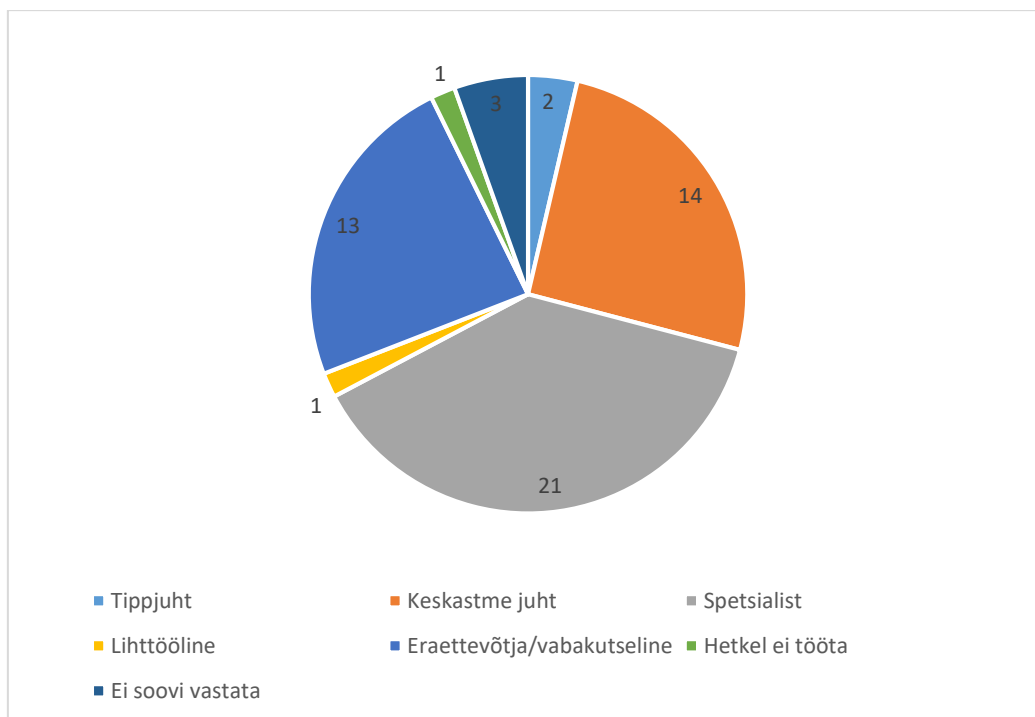
Allikas: autori kogutud

Õpingute jätkamine mõnes teises kõrgkoolis

Küsimusele õpingute jätkamise osas mõnes teises kõrgkoolis vastas 80% katkestanutest, et nad ei ole jätkanud õpinguid kuskil. Ülikooli jaoks viitab see teoreetilisele võimalusele õpilasi tagasi kutsuda – lõpetamine on küll edasi lükkunud, aga mitte asendatud teise ülikooli või teise valdkonna kraadiga. Samas, katkestanute poolt see pigem viitab, et pole tunnetatud vajadust kraadi järgi. Pigem on tänapäeval erinevate varasemate soorituste ülekandmine õppeasutuste programmide vahel niivõrd laialdaselt rakendatav praktika, et kes tõesti endale kraadi soovib saada, see ühes või teises kohas midagi endale sobivat lõpetatud ka saab.

Praegune ametikoht

Küsimusele millisel ametikohal hetkel töötate, vastati alljärgnevalt, mille kohaselt töötab kõige enam katkestajaid spetsialistidena (21 vastajat), millele järgnevad keskastme juhid (14 vastajat) ning eraettevõtjad/vabakutselised (13 vastajat) (joonis 7).

Joonis 7. Praegune ametikoht

Allikas: autori kogutud

Joonis 7 viitab, et katkestajatel on vägagi erinevaid karjääre, aga muuhulgas ka silmapaistvalt edukaid. Seega, formaalse kõrghariduse puudumine võib olla takistuseks karjääri edenemisel teatud valdkondades ja organisatsioonides, aga ei ole selgeks takistuseks läbivalt. Küsimusele „kuivõrd on praegune töökoht seotud õpitud erialaga?“ vastas 31 inimest kokku, et on pigem või väga palju seotud. Samas vastas 12 inimest, et nende töökoht ei ole õpitud erialaga üldse seotud (tabel 4 ja joonis 8). 29-st juhtimise suuna üliõpilasest ja 26 turunduse üliõpilasest hindavad töökoha seotust kõrgemalt juhtimise üliõpilased. Juhtimise suuna üliõpilaste töökoha seotust erialaga hinnati kaalutud keskmisena 3,38 punkti vääriliseks 5-st ja turunduse üliõpilaste puhul 3 punktiga. Kui tuua välja erisus juhtimise ja turunduse üliõpilaste vahel, siis seda, et töökoht on pigem ja väga seotud erialaga vastasid juhtimise üliõpilased 18-l juhul ja turunduse üliõpilased 13-l ning sellele, et eriala pigem ei ole või ei ole üldse õpitud erialaga seotud vastasid juhtimise üliõpilased 10-l ja turunduse üliõpilased 11-l juhul.

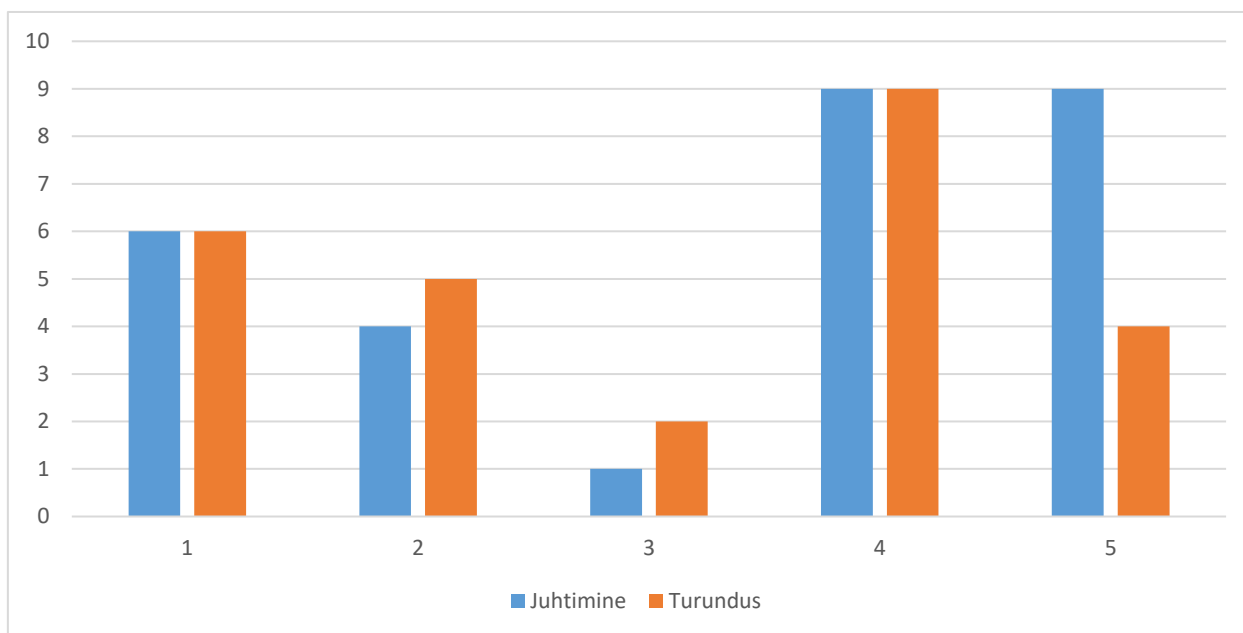
Praeguse töökoha seotus õpitud erialaga

Küsimusele kuivõrd on praegune töökoht seotud õpitud erialaga vastas 31 inimest kokku, et on pigem või väga palju seotud. Samas vastas 12 inimest, et nende töökoht ei ole õpitud erialaga üldse seotud. 29-st juhtimise suuna üliõpilasest ja 26 turunduse üliõpilasest hindavad töökoha seotust kõrgemalt juhtimise üliõpilased. Juhtimise suuna üliõpilaste töökoha seotust erialaga hinnati kaalutud keskmisena 3,38 punkti vääriliseks 5-st ja turunduse üliõpilaste puhul 3 punktiga. Kui tuua välja erisus juhtimise ja turunduse üliõpilaste vahel, siis seda, et töökoht on pigem ja väga seotud erialaga vastasid juhtimise üliõpilased 18-l juhul ja turunduse üliõpilased 13-l ning sellele, et eriala pigem ei ole või ei ole üldse õpitud erialaga seotud vastasid juhtimise üliõpilased 10-l ja turunduse üliõpilased 11-l juhul.

Tabel 4. Töökoha seotus õpitud erialaga

Vastaja	Juhtimine	Turundus
1	6	6
2	4	5
3	1	2
4	9	9
5	9	4
Keskmine	3,38	3

Allikas: autori arvutused

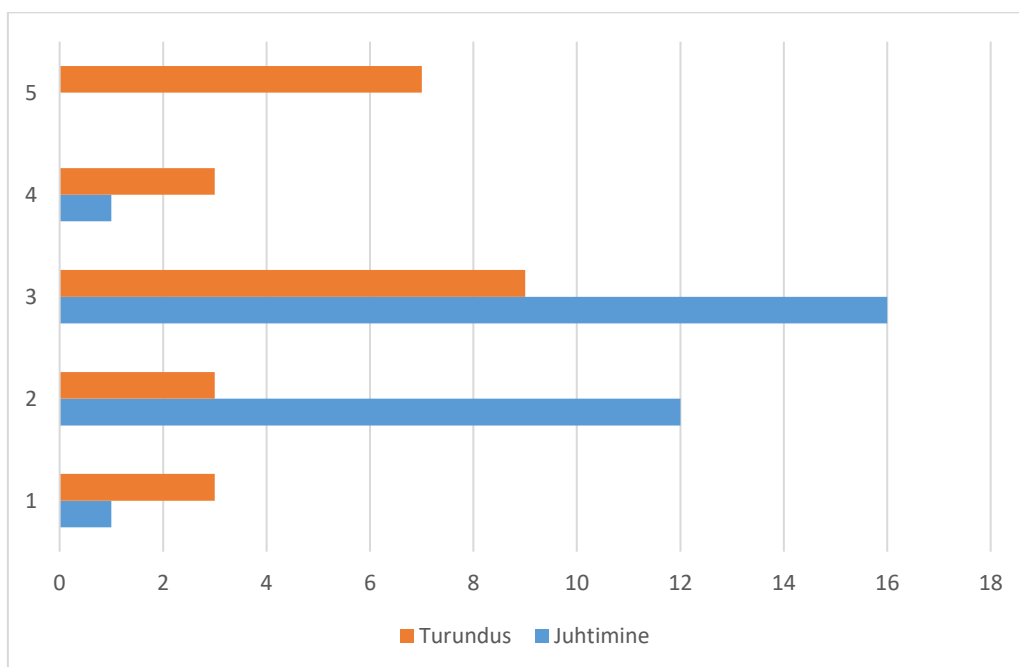

Joonis 8. Töökoha seotus õpitud erialaga

Allikas: autori kogutud

Andmed viitavad, et töökohad ei ole tervikuna liialt erialaga seotud. Ühelt poolt saab seda käsitleda kriitikana erialavaliku osas. Teiselt poolt on ärianduse õpet võimalik käsitleda justnimelt laia valikute areaali toetavalt ning seda rohkem just juhtimise peeriala silmas pidades. Ideaalses maailmas ei ole välistatud, et kui õpe tugineb korralikult interdistsiplinaarsetele ja ülekantavatele oskustele, siis toetab see karjääri ka ametikohtadel, mille seost erialaga õpilane (olgu ta siis katkestaja või ka vilistlane) ei tunneta. Jääb üles muidugi küsimus, kuivõrd TTÜ ärianduse õpe on suutnud sellist võimekust tegelikult toetada. Kui sellele küsimusele läheneda pigem kriitiliselt, siis võib tõesti öelda, et kaugematel ametikohtadel inimesed pole saanud õpetatut rakendada ning sel juhul tekib küsimus, kuivõrd mõistlik kogu ülikooliaeg üliõpilasele utilitaarses vaatenurgas oli.

Järgmine küsimus puudutas vahetult ülikooli katkestamist karjääri mõjutajana ning seda skaalal: 1- mõjutas üsna tugevalt negatiivselt, 2- mõjutas kergelt negatiivselt, 3- ei mõjutanud üldse, 4- mõjutas kergelt positiivselt, 5- mõjutas üsna tugevalt positiivselt. Kõige suurema osakaaluga arvamus oli „ei mõjutanud üldse“ (25 vastanut). Graafiliselt on see nähtav joonisel 9.

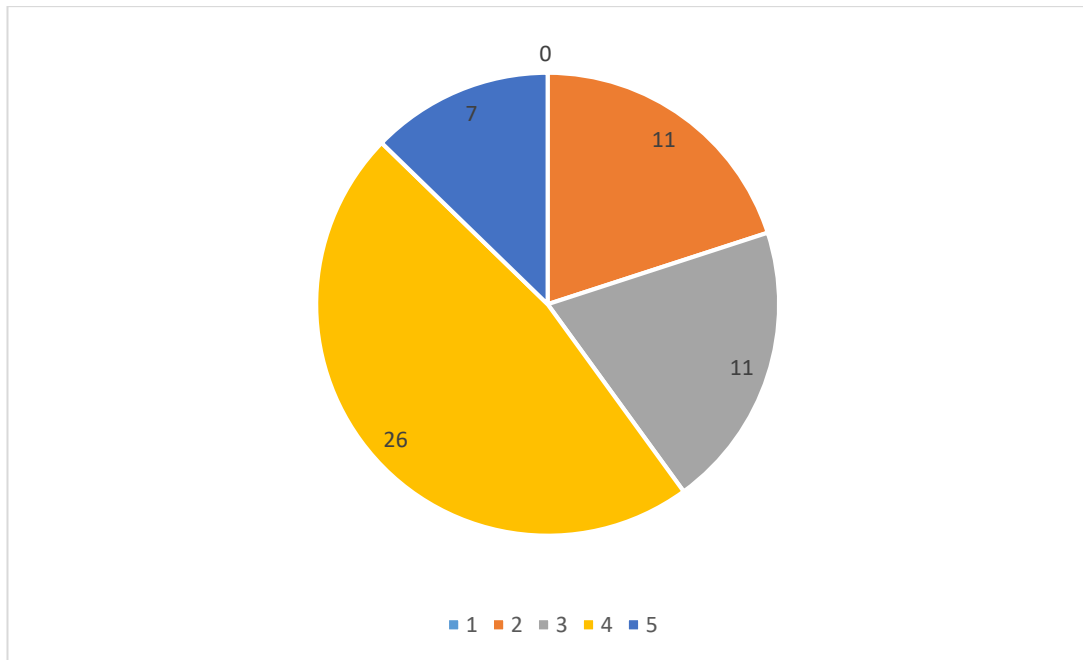

Joonis 9. Ülikooli katkestamine karjääri mõjutajana

Allikas: autori kogutud

Joonis 9 viitab, et turunduses saabki õige karjäär alguse praktikas, mis on katkestajate jaoks tegelikult vägagi hea uudis. Ülikooli jaoks on see aga selge kriitika, et midagi on valesti läinud. Juhtimise valdkonnas tunnetatakse rohkem, et formaalne haridus ja kraad on väärtusega ning seega on siin ka tõenäoliselt suurem potentsiaal katkestajaid tagasi lõpetama kutsuda.

Eelnevalt mainitud utilitaarse momendi kõrval esitas ankeet ka küsimuse, kuiõrd arendas TTÜ ärimise õpe elukestva õppe võimekust, skaalal 1-5, (1-ei arendanud üldse, 2-pigem ei arendanud, 3- ei oska öelda, 4-pigem arendas, 5-arendas väga palju). 33 vastajat leidsid, et pigem arendas või isegi väga palju. See on positiivne uudis nii vastajate kui ülikooli seisukohalt ning murendab argumenti, et „katkestamise puhul oli ülikool puhtalt raisatud aeg“.

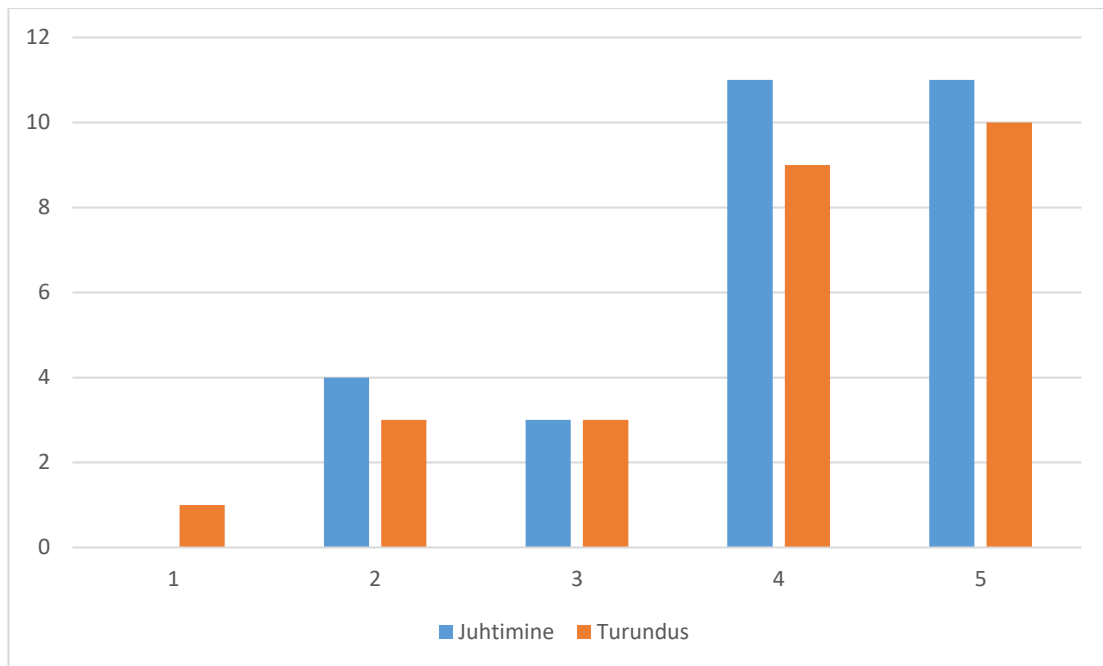

Joonis 10. Elukestva õppe võimekuse hindamine

Allikas: autori kogutud

Õpingute lõpuleviimise olulisus

Küsimusele kui oluliseks peate õpingud ikkagi lõpule viia, vastas skaalal 1-5, kus 1- ei pea üldse oluliseks, 2- pigem ei pea oluliseks, 3- ei oska öelda, 4- pigem pean oluliseks, 5- pean väga oluliseks 41 inimest 55-st, et peab seda pigem oluliseks või väga oluliseks. Vägagi sarnaselt arvasid siinkohal nii turunduse, kui juhtimise suuna üliõpilased, mis on nähtaval ka Joonisel 11.

Joonis 11. Õpingute lõpuleviimise olulisus

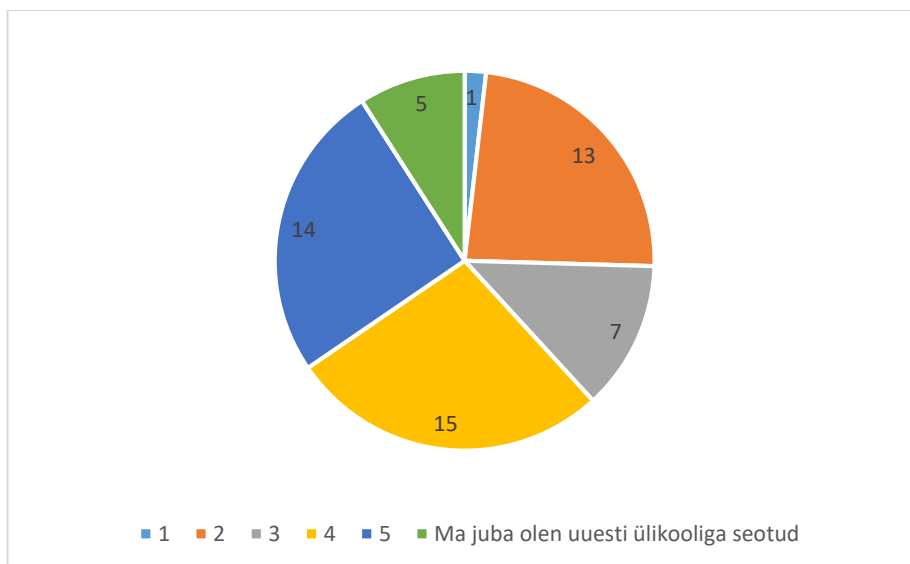
Allikas: autori kogutud

Joonis 11 võimaldab spekuloida, et õpingute juurde naasmisel põhimõtteliselt potentsiaali on. See küsimus on küll võibolla kõige rohkem kallutatud (mittevastanud oleks vastanud ehk 1-2?) aga ütleb selgelt, et ülikoolil tasub oma katkestajatega dialoogis olla või vähemalt võimalused avatuna hoida.

Küsimusele „kui suur on tõenäosus teie õpingute lõpetamise käsile võtmise osas lähema kolme aasta jooksul?“ vastas 29 inimest, et see on pigem suur või väga suur tõenäosus ning 5 inimest, et nad juba on uuesti ülikooliga seotud. Seega hindab õpingute käsile võtmist järgmise kolme aasta jooksul reaalseks 62% vastanutest.

Õpingute lõpetamine järgmise 3a jooksul

Küsimusele kui suur on tõenäosus õpingute lõpetamise käsile võtmise osas lähema kolme aasta jooksul vastas 29 inimest, et see on pigem suur või väga suur tõenäosus ning 5 inimest, et nad juba on uuesti ülikooliga seotud. Seega hindab õpingute käsile võtmist järgmise kolme aasta jooksul reaalseks 62% vastanutest.

Joonis 12. Õpingute lõpetamise tõenäosus järgmise kolme aasta jooksul

Allikas: autori kogutud

Et naasmise osas on valimis vähemalt keskmises ulatuses motivatsiooni ja potentsiaali, siis tuleb ka vaatluse alla võtta, mis võivad ikkagi olla hetkel peamised takistused ülikooli naasmisel, sest need ei pruugi olla kindlasti samad põhjused, miks õpingud kunagi katkesid. Küsimusele, mis on saanud takistuseks ülikooli tagasitulemise osas, vastati alljärgnevalt:

50,9% - Ei ole aega

32,7% - Ei ole motiveeritud

20% - Ei näe vajadust

14,5% - Raske hakkama saada

9,1% - Tänapäevane õpetamise tase ei vasta ootustele

Mõnes mõttes saab öelda, et esimest põhjust ei saagi võtta eraldi põhjusena, vaid on see vahetult seotud teise põhjusega – piisava motivatsiooni puhul on sageli leitav ka aeg. Samas, aja tekkimine ei pruugi samaväärselt veel motivatsiooni tekitada.

Ootused ülikoolile naasmise tõenäosuse suurendamiseks

Ühtlasi sai küsitud ja välja selgitatud, mis on need tegevused, mida ülikooli poolt oodatakse, et oma poolelijäänud õpingud edukalt lõpetada. Viis peamist tegevust, mida ülikooli poolt oodatakse – oleksin soovinud rohkem konsultatsiooni (11 vastajat), e-õpe (8 vastajat), kõik rahuldab, enda taga kinni (6 vastajat), soodustused õppetaskudel (5 inimest), õpe õhtusel ajal või nädalavahetusel (4 vastajat). Seega saab ülikool tulevikus rohkem rõhku panna üliõpilaste nõustamisele ja

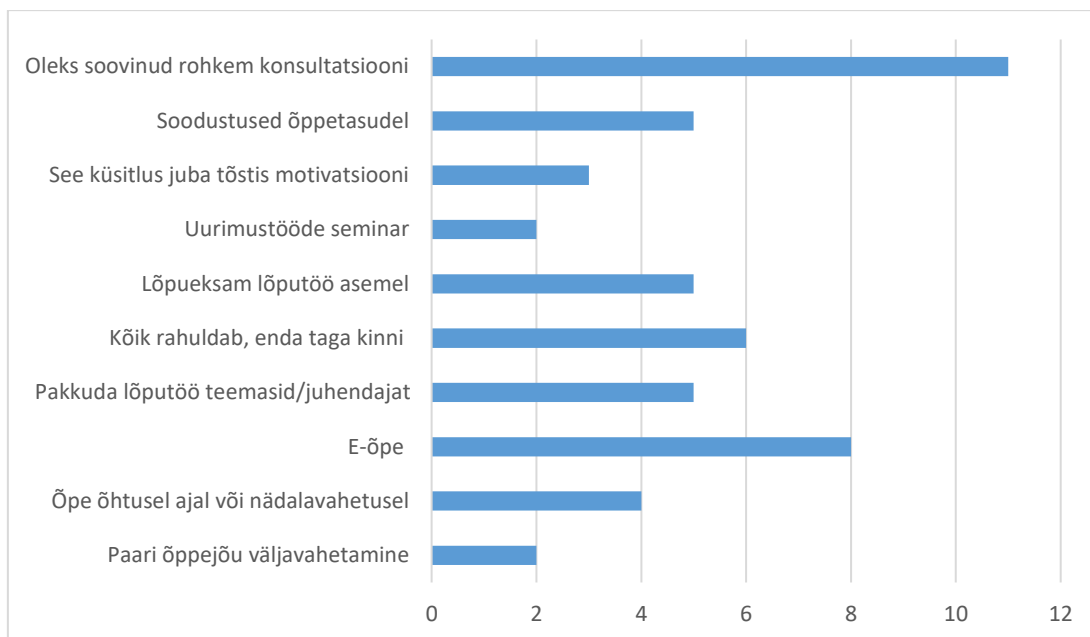
võimalusel e-õppe osakaalu suurendamisele. Ülikooli poolt oodatavad tegevused on toodud välja joonisel 13.

ülikoolis kogetut sama kõrgelt 17 üliõpilast. Seega on ärintuse eriala õpe üliõpilaste poolt väärtustatud ning üliõpilastel on motivatsioon antud õpet saada.

Tabel 5. Ülikooli poolt oodatavad tegevused naasmise suurendamiseks

paindlikum õpe töötavatele üliõpilastele	pakkuma välja lõputöö teemasid ja juhendajaid (2 vastust)	loengud õhtusel ajal või nädalavahetusel	seminar uurimustööde meetodide kohta	personaalne lähenemine (2 vastust)
nõustamine, kuidas kirjutada lõputööd	soov kirjutada lõputöö ilma juhendajaga kohtumata	palun tekitakge endale normaalne kaasaegne makroökonomika õppejõud	rohkem informatsiooni, mis formaalsus vajalik et saaks lõpetada	selle küsitlusega juba sai info kelle poole võib pöörduda
<i>micro credential</i> tüüpi kursused	kontakti hoidmine	<i>online</i> õpe (toodi välja kuuel juhul)	personaalne lähenemine	tasuta õppimine (3 vastust)
lõputest / lõpueksam (2 vastust)	rohkem internetipõhist õpet	osade õppejõudude suhtumine peaks paranema	rohkem õhtust/ sessioon õpet	õppetasu väiksemaks
mitte midagi, kõik rahuldab	kaugõppe võimalused	nõustama	tuleb ise pingutada	nõustama (toodi välja neljal juhul)
konsultatsioon	õpe praktilisemaks	kõik on enda teha	see on minus kinni	õppetasu väiksemaks
aidata saada ülevaade hetkeolukorrast	osad ained e-õppes	rohkem päriseluga haakuvaid aineid	motiveerima	lõputööle leebemad nõuded

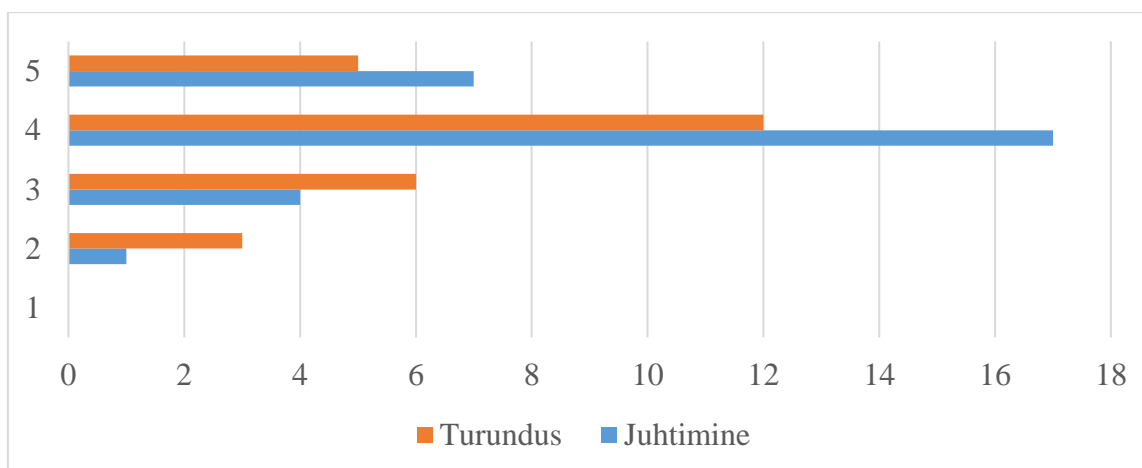
Allikas: autori küsitlus

Joonis 13. Ülikooli poolt oodatavad tegevused naasmise suurendamiseks

Allikas: autori arvutused

Viimase küsimusena puudutas ankeet hinnangut ülikoolis kogetu väärtusele. Küsimusele hindamaks oma poolelijäänud õpingute jooksul ülikoolis kogetu väärtust ning terviklikku panust enda kompetentside, karjääri ning isiklikku arengusse, vastas 24 juhtimise üliõpilast 55-st (44%), et peab seda pigem või väga väärtuslikuks (joonis 14).

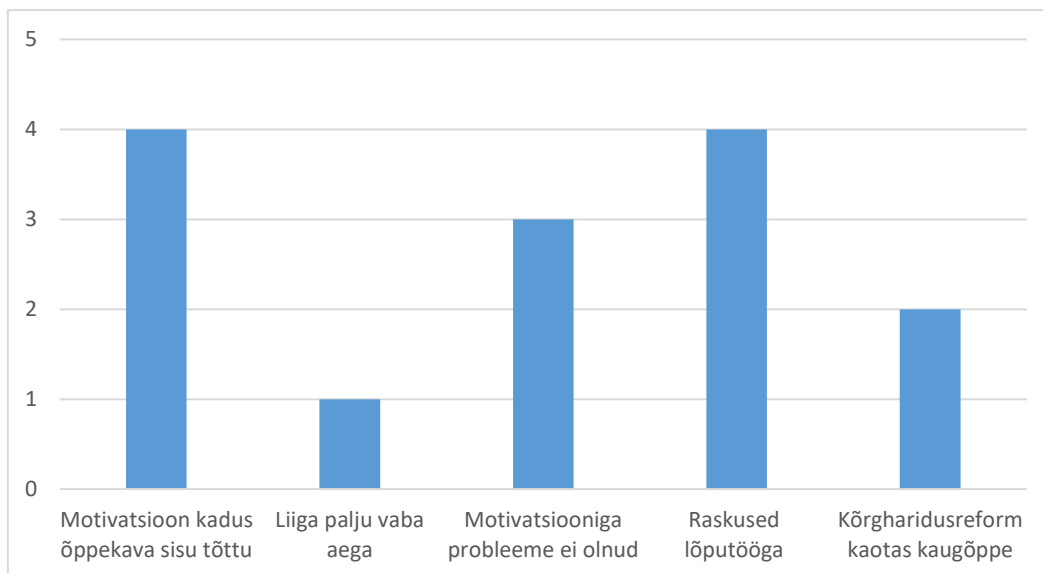
Joonis 14. Ülikooliõppe väärtuse hindamine

Allikas: autori arvutused

Turunduse üliõpilastest hindas ülikoolis kogetut sama kõrgelt 17 üliõpilast. Seega on ärinduse eriala õpe üliõpilaste poolt väärtustatud ning üliõpilastel on motivatsioon antud õpet saada.

4.2 Intervjuu tulemused

13 üliõpilasega läbiviidud intervjuu tulemustest õppimise motivatsiooni mõjutanud tegurite kohta selgus, et põhilisteks motivatsiooni vähendajateks olid raskused lõputööga (4 vastajat) ja õppekava sisu, mis ei vastanud ootustele (4 vastajat).

Joonis 5. Õppimise motivatsiooni mõjutanud tegurid

Allikas: autori uuring

Vabavastusena nimetati motivatsiooni languse põhjusteks järgmiseid aspekte:

- „Päevases õppes jäi palju vaba aega üle ja enamus läksidki tööle. Tunniplaan soosis tööle minemist,“ on vastanud meesterahvas päevaõppest;
- „Motivatsioon kadus viimasel aastal kahe õppeaine Makroökonomika ja Informaatika tõttu. Õppejõududel peab olema empaatiavõimet, muidu nad ei saa oma tööd teha,“ vastas naisterahvas kes on enda sõnul vägagi motiveeritud õpingud lõpule viima.
- „Ca 1.5 aasta pärast vahetasin eriala Ärinduse vastu, kuna Logistika eriala valisin natuke mööda, rohkem huvi oli ärinduse vastu. Umbes samal ajal alustasin kodulehtede arendamise ettevõttega. See aitas mõista, et Ärinduse õppekava ja reaalse äri alustamise vahel on väga suur auk. Kinnitust sain kui algas "Ettevõtlus" aine, ning seda andis õppejõud, kelle ettevõtte aasta käive tolleks hetkes oli 10k €. see ei motiveerinud väga. Üldiselt pettusin õppejõudude kompetentsuses, võimalik, et olid neile liiga suured ootused. Lisaks sain praktikakoha Boltis (siis Taxify). 3 kuuga õppisin seal rohkem kui ülikoolis mitme aastaga,“ vastas meesterahvas, kes tõdeb et õpe ja reaalne elu ei lähe tihtipeale omavahel kokku.
- „Õppimise motivatsioon oli kogu aeg olemas, kuid seoses isikliku elu korraldusega oli seda raske rakendada. Väga palju mõjutas siiski kõrgharidusreform, millega kadus kaugõpe TTÜ-s, mis alguses väga oluliseks trumbiks oli,“ on öelnud naisterahvas, kes nüüdseks elab püsivalt Soomes, kuid soovib leida võimalust õpingud distantsoõppes lõpule viia.

- „Käisin kooli kõrvalt ka tööl ning see kindlasti mõjutas mingil määral mu pühendumist, kuid üldiselt oli tööandja suhteliselt paindlik seega vajadusel oleks saanud ka rohkem keskenduda. Mul jäi õppekavast täitmata vaid põhiõppeuurimustöö ning lõputöö. Kuna need on üldjuhul omavahel seotud siis sellest ka selline kombo. Õppetöö vältel kindlasti motivatsioon langes kuna mõningased kokkupuutud õppejõududega panid mõtlema, kas see õppekava üldse midagi väärt on. Näiteks sain ühelt õppejõult tagasiside, et naisena võiksin üldse kodus lapsi kasvatada ja mitte oma aega ülikoolile raisata. Lisaks tundus, et turunduse õppekava ei kajastanud kaasaegseid meetodeid ja valdkondi. Kuna töötasin sel hetkel ise meediaagentuuris ning tegelesin digiturundusega siis seda poolt õppekava ei puudutanud üldse. Lõplikult langes aga motivatsioon juhendaja otsimisel, kui sain aru et pean kirjutama teemal millega ma üldse ei suhestu, sest mind huvitavaid teemasid (mida oleksin saanud ka oma tööga ühendada) keegi juhendada ei tahtnud. Hetkel proovides uuesti lõpetada olen sattunud veidi sama probleemi otsa,“ on vastanud turunduse suuna naisterahvas, kes on toonud välja õppekava sisu teatava pinnapealsuse.
- „Õppisin kaugõppe vormis ärimõtte erialal ja tasulises õppes, seega motivatsioon ei saanud kuidagi langeda, sest õppemaks on üsnagi suur. Kool jäi pooleli päris lõpus, tegemata on praktika (töökohas ei olnud võimalik seda sooritada ja kuskil mujal töö kõrvalt ei olnud reaalne üldse seda võimalust kaaluda), üks uurimistöö ja lõputöö. Uurimistöö plaanisin siduda lõputööga, kuid kuigi sai suheldud juhtimise õppejõuga (spetsialiseerusin juhtimise alla) ja mõeldud mis teema võiks valida, siis sobivat teemat ei leidnud ja nii see kool venima jäi. Ja siis oli eraeluline muutatus ja nii aeg läks. Kool kindlasti ei olnud motivatsiooni languse põhjuseks, pigem oli vast see sobiva teema ja juhendaja leidmine keeruline,“ on vastanud naisterahvas kaugõppes.
- „Motivatsiooni osas ei süüdistaks ülikooli, inimene peab ikka ise tahtma õppida. Minu puhul oli õppimine seotud minu sissetulekuga kuna õppisin kaugõppes ning tol ajal oli see tasuline. Kuna jäin ainetega maha, siis pidin paljusid aineid tegema järgi. Minu kahjuks toimus vahepeal haridusreform, tänu millele kaotati enamuse kaugõppe erialasid ära, kaasa arvatud ärimõtte õppekava. Seega pidin jätkama päevases õppes, mis töö tõttu ei olnud võimalik. Kokkuvõttes on võibolla kahju, et alustasime küll tasuliselt, kuid lõpuks oli haridus tasuta. Samuti, kui hetkel jätkata soovin, pean maksma hakkama. Ehk siis kõige loogilisem on jätta pooleli olev eriala sinna paika ja valida hoopis uus,“ on tõdenud naisterahvas, kes tõi välja ka ülikooli leige huvi üliõpilase käekäigu vastu.

Palvele nimetada head ja halvad aspektid ehk motiveerivad ja mittemotiveerivad tegurid TTÜ majandusteaduskonnas õppimisel, tõi vastajad välja alljärgnevad tegurid:

Head:

- Hea ainekava/head õppejõud – 5 vastajat 13-st
- Head sõbrad/tuttavad – 3 vastajat
- Hea mainega kool – 2 vastajat
- Raamatukogu – 2 vastajat
- Majandusteaduskonna uus hoone – 2 vastajat
- Hästi ülesehitatud õppekorraldus – 2 vastajat

Halvad:

- Vananenud õppekava/mõned mittevajalikud õppeained – 3 vastajat
- Mõned õppejõud on „ajale jalgu jäänud“ – 2 vastajat
- Kooli vähene huvi üliõpilaste käekäigu osas – 1 vastaja

Suhetes kursusekaaslastega kujunesid tulemused välja alljärgnevalt:

- Suhtleb kursusekaaslastega siimaani – 6 vastajat
- Suhtles kaaslastega tihedalt õpingute keskel, kuid enam mitte – 5 vastajat
- Ei tekkinud tihedamat sidet kellegagi – 2 vastajat

Andmete allikaks on Lisa 3. Intervjuu küsimustele vastanute vastused üldistatult

Intervjuu tulemuste põhjal võib eristada kolme õpingud katkestanud üliõpilase tüüprofiili:

- Motivatsioon kadus osade õppeainete pärast, ühtlasi pettus õppejõudude kompetentsuses;
- Motivatsioon kadus kõrgharidusreformi tõttu, mille tulemusena kadus võimalus õppida kaugõppes;
- Motivatsioon on suhteliselt kõrge, kuna on õppega üldiselt rahule jäänud, kuid on korduvalt ebaõnnestunud lõputöö kirjutamisel.

Ülikoolil on kõige kergem kutsuda tagasi õppima need, kellel on motivatsioon veel kõrge ja vaid lõputöö kirjutamine jäänud. Lõputöö kirjutamise hõlbustamiseks võiks ülikool ühe võimalusena viia läbi teadustöö kirjutamise seminare.

Nendele üliõpilastele, kes on kaotanud motivatsiooni õppida kaugõppe kadumise tõttu, oleks vajalik leida võimalus kasvõi osaliseks e-õppeks distantsõppe näol.

Kõige keerulisem on leida lahendused esimesena välja toodud grupi soovidele, kes on pettunud osade õppejõudude pädevuses ning kes on leidnud väärtuslikumad ja praktilisemad teadmised pigem oma tööelus. Nimetatud üliõpilaste tagasi meelitamine eeldaks juba fundamentalsemaid muudatusi, nagu näiteks mõnede õppejõudude väljavahetamist, õppekavade ümber tegemist, kogu õppekava ümberhindamist jms. Ülikoolil tuleks leida tasakaalupunkt, millistel tingimustel ja mil määral tal on võimalik sel teemal üliõpilastele vastu tulla.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärk oli kaardistada Tallinna Tehnikaülikooli ärenduse eriala juhtimise ja turunduse suuna õpingud hilises staadiumis katkestanud üliõpilaste katkestamise põhjused, saada teada nende hinnang saadud ülikooliõppe väärtusele, uurida nende ootusi ülikoolile, mis tõstaks tõenäosust nende naasmise osas ning saada teada kuivõrd on nende tänane töökoht seotud õpitud erialaga.

Küsitluse ja intervjuu läbiviimise tulemustest saab järeldada, et peamised õpingute katkestamise põhjused olid tööle asumine, perekondlikud/elukorralduslikud muutused ja raskused lõputöö käivitamisega. Samuti saab järeldada, et õpingute katkestamisel ei saa määravaks vaid üks põhjus, vaid katkestamine toimub mitme ebasoodsa tingimuse koosmõjul.

41 inimest 55-st hindasid saadud ülikooliõpet pigem väärtuslikuks või väga väärtuslikuks. Uurides lähemalt õppimise motivatsiooni mõjutanud tegureid, saab neist välja tuua kaks peamist – raskused lõputööga ja motivatsiooni kadumine mõne õppeaine tõttu. 31 inimest 55-st vastasid, et nende praegune töökoht on pigem või täielikult õpitud erialaga seotud, mis tähendab 56% vastanutest. Töökoht ei ole erialaga pigem või üldse seotud 21-l juhul, mis tähendab 38% vastanutest.

Õpingud katkestanud üliõpilased hindavad saadud õpet väärtuslikuks, kuid avaldavad kahetsust, et ei saanud õigel ajal nõustamist. Ühe variandina õpingute lõpule viimiseks toodi välja osalise e-õppe sisseviimine programmi. Kuna päris paljud vastajad tõid katkestamise põhjusena välja, et töö võttis aja endale (31 vastajat 55-st) ja tööle minemist ülikool takistada ei saa, saab ta luua tingimused õpingute ja töö ühildamiseks. Samuti saab teaduskond omalt poolt toetada üliõpilasi lõputöö kirjutamise protsessi ja õppe paindlikumaks muutmisega.

Positiivne on tõdeda, et tunnetatakse end ise vastutavana õpingute lõpule viimise ees, mitte ei oodata niivõrd ülikoolipoolset initsiatiivi. Selle näiteks saab tuua vahetult peale küsitlusankeedi ja intervjuu küsimuste väljasaatmist ja neile vastamist suhteliselt paljude katkestanute pöördumist programmijahi poole sooviga jätkata oma poolelijäänud õpingud.

Saame järeldada, et tänapäeval mil paljud üliõpilased töötavad ja õpivad samaaegselt, on üliõpilastel vajadus, et rohkem õppeaineid oleks võimalik sooritada e-õppes ja et jagataks enam personaalset nõustamist. See kõik on ka aluseks elukestva õppe põhimõttele.

Järeldused ja ettepanekud:

- 1) Kolme peamise õpingute katkestamise põhjuse – töö võttis aja endale, raskused lõputöö protsessi käivitamisega ja perekondlikud/elukorralduslikud muutused hulgast saab ülikool enda poolt otseselt mõjutada vaid lõputöö kirjutamise protsessi. Küsitluse tulemus annab lõputööga tegelejate arvuks 23 inimest, kellele ülikool võiks töö kirjutamiseks vajalikku nõustamist näiteks lõputöö seminari näol pakkuda.
- 2) Õpingud katkestanud hindavad ülikoolist saadud õpet väärtuslikuks. Sellevõrra lihtsam ja motiveeritum peaks olema koostöö ülikooli ja katkestanud õppurite vahel õpingute lõpuleviimisel.
- 3) Ootuste osas, mis aitaksid katkestanuid naasta õpingute juurde, on peamiste teguritena nimetatud personaalset nõustamist ja e-õppe võimalust. Teaduskond saab siinkohal hinnata enda füüsilist võimekust soovijatele nõustamise ja personaalse õpikava koostamisel ja pakkumisel ning vajadusel personali juurde värbamisel. Ühtlasi on oluline panna oluliselt suuremat rõhku e-õppe osakaalu suurendamisele, seda enam, et see on sätestatud kui elukestva õppe ühe baastingimusena.
- 4) Töökoht on õpitud erialaga mõnevõrra rohkem seotud juhtimise, kui turunduse suuna katkestanutel. Eraldi küsimusena kerkib üles, miks turunduse õppekava õppijatel puudub töökohal vajadus ülikoolidiplomi järgi, kuna lausa 11 vastajat mainis, et nende töös selle järgi otsene vajadus puudub.

SUMMARY

LATE DROP OUT OF UNIVERSITY STUDIES AND THE VALUE OF UNIVERSITY EXPERIENCE IN THE PERSPECTIVE OF TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY BACHELOR`S DEGREE STUDENTS IN THE FIELD OF BUSINESS MANAGEMENT AND MARKETING

Elo Lember

The aim of the dissertation was to map the reasons for students who dropped out of Tallinn University of Technology's business management and marketing studies at a late stage, to find out their assessment of the value of their university studies, to study their expectations of returning to the university, which would increase the probability of their return, and to find out how much their current job is related to the specialty they have studied.

From the results of the survey and the interview, it can be concluded that the main reasons for dropping out of studies were: starting work, family/organizational changes and difficulties in starting the thesis. It can also be concluded that only one reason is decisive in the case of interruption of studies, but the interruption occurs due to a combination of several unfavorable conditions.

41 out of 55 people rated the university education they received as rather valuable or very valuable. Examining the factors that influenced the motivation to learn in more detail, two main ones can be identified - difficulties with the dissertation and loss of motivation due to some subjects. 31 out of 55 people answered that their current job is more or less related to the profession they have studied, which means 56% of the respondents. The workplace is rather or not related to the profession in 21 cases, which means 38% of the respondents.

Students who drop out of school value the learning they receive as valuable, but regret that they did not receive counseling in time. One of the options for completing the studies was the introduction of partial e-learning in the program. As quite a few respondents cited the fact that the job took time (31 respondents out of 55) and the university cannot prevent them from going to work, they can create conditions for combining studies and work. The faculty can also support students in the process of writing their dissertation and making their studies more flexible.

It is positive to note that they feel responsible for completing their studies, rather than expecting a university initiative. An example of this is the fact that immediately after sending out the

questionnaire and interview questions and answering them, a relatively large number of dropouts approached the program manager with a wish to continue their missed studies.

We can conclude that today, when many students work and study at the same time, students need to be able to complete more subjects in e-learning and to share more personalized counseling. All this is also the basis of the principle of lifelong learning.

Conclusions and suggestions:

1) Among the three main reasons for dropping out of studies - the work took time, difficulties in starting the thesis process and family/organizational changes, the university can only directly influence the thesis writing process. The result of the survey gives 23 people to the dissertation, to whom the university could offer the necessary counseling for writing a dissertation, for example in the form of a dissertation seminar.

2) Those who have dropped out of studies consider the studies received from the university to be valuable. Cooperation between the university and discontinued students in completing their studies should be even easier and more motivated.

3) In terms of expectations that would help those who have dropped out to return to their studies, personal counseling and the possibility of e-learning have been mentioned as the main factors. Here, the faculty can assess their physical ability to compile and offer counseling and a personal curriculum to those who wish to do so, and to recruit additional staff if necessary. It is also important to place a much greater emphasis on increasing the share of e-learning, all the more so as it is set as one of the basic conditions for lifelong learning.

4) The job is learned in a specialty somewhat more related to management than marketing interruptions. A separate question arises as to why students of the marketing curriculum do not need a university degree in the workplace, as many as 11 respondents mentioned that there is no direct need for it in their work.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Al-Hawaj, Y. Abdulla, Elali Wajeeh, Twizell E.H. (2008). Higher Education in the Twenty-First Century: Issues and Challenges. Leiden: Taylor & Francis Group

Arula, T. (2018). Erialavaliku motivatsioon kõrghariduses TTÜ logistika bakalaureuseõppe näitel. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool

Belloc, F., Maruotti, A., Petrella, L. (2009). University drop-out: an Italian experience. High educ, 60, 127-138.

Denton, S., Brown, S. (2010). A Practical Guide to University and College Management. Beyond Bureaucracy. New York and London: Taylor & Francis Group

Franklin, D., Andrews, J. (2013). Megamuutus: Maailm aastal 2050. London: The Economist

Fry, Heather. Ketteridge, Steve. Marshall Stephanie. (1999). A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education. Enhancing Academic Practice. Third edition. New York and London: Taylor & Francis Group

Haridus- ja Teadusministeerium (2009). Eesti elukestva õppe strateegia 2020. Kättesaadav: <http://https://www.hm.ee/et/eesti-elukestva-õppe-strateegia-2020>, 12.05.2020.

Heidmets, M. (2017). Õpikäsitus: teooriad, uurimused, mõõtmised. Analüütiline ülevaade. Lepingu 16/7.1-5/178 lõpparuanne. Kättesaadav: http://https://www.hm.ee/sites/default/files/opikasitus_kirjanduse_ulevaade_tlu.pdf, 13.05.2020.

Heikkilä, A. (2018). Telepresence in education and the future of eLearning. Kättesaadav: <http://https://elearningindustry.com/telepresence-in-education-future-elearning>, 13.05.2020.

Jarvis, P. (1998). Täiskasvanuharidus ja pidevõpe. Teooria ja praktika. Tallinn: SE&JS

Khan, S. (2017). Analysis of Social, Psychological and Other Factors on College Dropout Rates among African American Students. Scientific Research Publishing, 7, 319-326.

Kütt, V. (2019) Õpingute katkestamise põhjused ja õpingutega jätkamise motivatsioon. Tallinna Tehnikaülikooli õpingud katkestanute uuring - 2018. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool

Maxwell, John C. (2012). 15 hindamatut kasvuseadust. California: John C. Maxwell

McCaffery, P. (2004). The Higher Education Manager`s Handbook. Effective leadership and management in universities and colleges. London and New York: Taylor & Francis Group

Messer, D., Wolter, S. C. (2010). Time-to-degree and the business cycle. – *Education Economics*, Vol. 18, No. 1, 111-123.

Ramsden, P. (1992). Learning to teach in higher education. London: Routledge.

Roosmaa, E., Reiska, E. (2015). Tallinna Ülikooli katkestajate uuring. Tallinn: Tallinna Ülikool

Teach the Earth. Student Motivations and Attitudes: The Role of the Affective Domain in Geoscience Learning

Universitas Tartuensis. Tartu Ülikooli ajakiri. Kättesaadav: <https://www.ajakiri.ut.ee/artikkel/2585>, 05.05.2020.

Võsu, V. (2018). Õpingute katkestamise põhjused ja õpingutega jätkamise motivatsioon. Tallinna Tehnikaülikooli õpingud katkestanute uuring – 2017. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool

LISAD

Lisa 1. Ankeetküsitluse küsimused

Uuringu eesmärgiks on selgitada välja peamised põhjused, miks Tallinna Tehnikaülikooli äranduse õppekava üliõpilased on õpingud katkestanud ning selgitada välja nende motivatsioon õpingute lõpetamise osas või põhjused, miks õpinguid lõpetada ei plaanita.

Me ei seosta Teie isikut teie vastustega ning töötleme vastuseid anonüümselt.

* - Kohustuslik küsimus

Õppekavale õppima asumise aasta

2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015

Millised olid peamised tegurid teie õpingute katkemisel? *

Kool oli liiga raske
Töö võttis aja endale
Tööl ei peetud diplomit vajalikuks
Leidsin, et eriala ei sobi mulle
Õppekorralduse vähene paindlikkus
Õppejõud olid ebapädevad
Huvi õpingute vastu kadus
Majanduslikud põhjused

Perekondlikud/elukorralduslikud muutused
Langesin tasuta õppes tasulisse õppesse
Raskused lõputöö protsessi käivitamisega (teema ja juhendaja leidmine, klapp juhendajaga)
Ka mitmed koolikaaslased katkestasid
Muu:

Millised olid peamised õpingute katkemise põhjused teie kaaslastel?

...

Kuidas hindate logistika õppekaval õppimise kogemust tervikuna? *

Skaala 1-5 (Väga negatiivne – Väga positiivne)

Milline on Tallinna Tehnikaülikooli maine teie jaoks täna? *

Skaala 1-5 (Väga negatiivne – Väga positiivne)

Kuidas hindate enda lähedaste toetust õpingute ajal? *

Skaala 1-5 (Ei toetanud üldse – Toetasid väga palju)

Kuidas hindate enda majanduslikku olukorda õpingute ajal? *

Skaala 1-5 (Väga kehv – Väga hea)

Kuivõrd muutus ülikool enne väljalangemist teie jaoks stressiallikaks? *

Skaala 1-5 (Üldse mitte – Väga suurel määral)

Kas olete jätkanud õpinguid mõnes teises kõrgkoolis? *

Jah, lõpetasin teise kõrgkooli

Jah, õpin jätkuvalt teises kõrgkoolis

Jah, teine kõrgkool jäi lõpetamata

Ei jätkanud

Kui vastasite eelmisele küsimusele jaatavalt, siis millises koolis jätkasite õpinguid?

...

Millisel ametikohal hetkel töötate? *

Tippjuht

Keskastme juht

Spetsialist

Lihttööline

Eraettevõtja/Vabakutseline

Hetkel ei tööta

Ei soovi vastata

Kuivõrd on praegune töökoht seotud õpitud erialaga? *

Skaala 1-5 (Ei ole üldse seotud – Väga seotud)

Palun hinnake, kuidas ülikooli katkestamine on mõjutanud teie karjääri? *

Mõjutas üsna tugevalt negatiivselt

Mõjutas kergelt negatiivselt

Ei mõjutanud üldse

Mõjutas kergelt positiivselt

Mõjutas üsna tugevalt positiivselt

Palun hinnake kuivõrd ülikool arendas teie isikliku elukestva õppe võimekust? *

Skaala 1-5 (Üldsegi mitte – Väga palju)

Kui oluliseks peate õpingud Tallinna Tehnikaülikoolis ikkagi lõpule viia? *

Skaala 1-5 (Ei pea üldse – Pean väga oluliseks)

Kui suur on tõenäosus, et võtate järgmise 3a jooksul õpingute lõpetamise uuesti käsile? *

Väga ebatõenäoline

Pigem ebatõenäoline

Ei oska öelda

Pigem tõenäoline

Väga tõenäoline

Olen juba lõpetamise uuesti käsile võtnud

Mis on takistanud kooli tagasi tulemast? *

Ei näe vajadust

Ei ole motiveeritud

Ei ole aega

Raske hakkama saada

Tänane õpetamise tase ei vasta ootustele

Muu:

Mida saaks ülikool täna omalt poolt teha, et teie naasmise tõenäosust suurendada? *

...

Palun hinnake oma pooleli jäänud õpingute jooksul ülikoolis kogetu väärtust ning terviklikku panust enda kompetentside, karjääri ning isiklikku arengusse *

Skaala 1-5 (Ei hinda kogetut üldse väärtuslikuks – Hindan väga väärtuslikuks)

Kas õppisite tasuta õppes? *

Jah, läbivalt

Jah, osaliselt

Ei

Teie sugu *

Mees

Naine

Kui olete nõus jagama oma kogemust lähemalt ning andma antud teemal lühiintervjuu (max 30 min), jätke siia palun enda e-maili aadress või telefoninumber.

...

Lisa 2. Intervjuu küsimused

- 1) Mis mõjutas õppimismotivatsiooni õppe kestel? Kas motivatsioon õppida kadus juba alguses (esimesel aastal) ja millest see tingitud oli? Kuidas hindad, kas motivatsiooni languse põhjustas ülikool või toimusid Sinu elus suuremad eraelulised muutused, mille tagajärjel õppimine tahaplaanile jäi?
- 2) Kas esines kogu õppimisperioodi ajal hetki, mil tundus, et koolile kulutatud pingutus tundus mingis mõttes raisatud ajana? Vaadates täna tagasi, siis milline osa koolis tehtud pingutusest (mõni õppeaine/tegevus) tundub väheväärtuslik?
- 3) Võttes aluseks Sinu isikliku kogemuse kooliga, siis kui täna küsiks värske abiturient TTÜ majandusteaduskonnas õppimise kohta, siis mis oleks need 2 head ja 2 halba asja, mille kohe välja tooksid?
- 4) Millised ja kui tihedad olid Sinu suhted kursusekaaslaste vahel? Kas kooli ajal loodud kontaktid on Sulle hilisemas tööelus kuidagiviisi kasulikuks osutunud

Lisa 3. Intervjuu küsimustele vastanute vastused üldistatult

	Juhtimine	Turundus											
	Vastaja 1	Vastaja 2	Vastaja 3	Vastaja 4	Vastaja 5	Vastaja 6	Vastaja 7	Vastaja 8	Vastaja 9	Vastaja 10	Vastaja 11	Vastaja 12	Vastaja 13
Mis mõjutas motivatsiooni?	mott kadus makroökonoomika ja informaatika pärast	päevases õppes jäi palju vaba aega üle ja paljud läksid tööle	mott kehv, pettus õppejõudude kompetentsuses, sai praktikakoha Boltis ja jätkas seal	mott on ok, jäänud vaid lõputöö ja uurimustöö	motivatsioon oli hea, kuid kirjutas korduvalt lõputööd, kuid ikka ei õnnestunud	turundusaineid liiga vähe - mott kadus, seadis prioriteediks töökäimise	väga palju mõjutas kõrghariduse reform, viis moti alla	mott kehv, kuna toimus reform ja pole enam kaugõpet	mott ok	Turunduse õppekava ei kajastanud kaasaegseid meetodeid ja valdkondi, ei ole leidnud lõputöö juhendajat, mott kehv	oli pea lõpuni motiveeritud, kuid siis tekkisid probleemid tööl	mott ok, keeruline leida lõputöö teema ja juhendaja	motivatsioon oli hea, kuid kirjutas korduvalt lõputööd, kuid ikka ei õnnestunud
Kas kool tundus raisatud ajana?	osade ainetega mindi liiga süvitsi, kas on vaja?	ei olnud valmis akadeemiliseks õppeks	parim aine seotud investimisega, muu ei jätnud head muljet	oli õppega rahul, kaugõpe	ei leidnud väärtust uurimustöös	vähe huvipakkuvaid aineid, sai aru et vale kool ja vale eriala	karjäär oli olemas, diplomit oli ka siiski tarvis	raisatud aeg mikro- ja makroökovaalemite tuupimine	õppekava hea	ootus oli saada rohkem praktilisi oskusi	mõned õppeained põhjustasid pettumuse	liiga vähe kontaktunde kaugõppes	ei leidnud väärtust uurimustöös
Head asjad	head sõbrad	hea mainega kool	tutvused	hea ainekava ja õppejõud	õppekorraldus hästi üles ehitatud, raamatukogu, mõned õppeained väga head		uus majandusteaduskonna maja, õppe sisuline pool hea	mainekas ülikool, professionaalsed lektorid	hea raamatupidamise ja finantskursus	rohkem pühendunud õppejõude vaja	maj. teaduskonna uus hoone ja raamatukogu	mõnus kogukond	õppekorraldus hästi üles ehitatud, raamatukogu, mõned õppeained väga head
Halvad asjad			õpe ja reaalne elu on erinevad asjad		vananenud õppekava, mõned mittevajalikud ained		mõned õppejõud on ajale jalgu jäänud	kooli vähene huvi üliõp käekäigus osas			osade ainete sisu aegunud	täiskohaga töökäimise kõrvalt pole võimalik õppida	vananenud õppekava, mõned mittevajalikud ained
Suhted kursusekaaslastega	suhtleb siitamaani	oli kokkuhoid ev grupp	head tuttavad	ei tekkinud tihedamatsid	kooli ajal tihedalt suhtlus, enam mitte	ei suhtle kellegagi	tekkis 1 sõbranna	kooli ajal tihedalt suhtlus, enam mitte	tihedad suhted siitamaani	tihe suhtlus ülikooli ajal, nüüd enam mitte	suhtleb siitamaani ja tuttavad on osutunud kasulikuks nii töös kui isiklikus plaanis	tihe suhtlus nii eraelus kui töökau	kooli ajal tihedalt suhtlus, enam mitte

Lisa 4. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina Elo Lember (*autori nimi*)

1. annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Ülikooliõppe hiline katkestamine ja ülikoolikogemuse väärtus õpingud katkestanud üliõpilaste silmis Tallinna Tehnikaülikooli ärinduse bakalaureuseõppe juhtimise ja turunduse suuna näitel,
(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on Tarvo Niine,
(*juhendaja nimi*)

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh TalTechi raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks TalTechi veebikeskkonna kaudu, sealhulgas TalTechi raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

¹*Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil.*